# Стенограммы

## XIV Рийгикогу, II Сессия, Очередное пленарное заседание

## Понедельник, 21.10.2019, 15:00

Отредактированная

15:00 Istungi rakendamine
**1.** 15:07 Relvaseaduse, riigilõivuseaduse ja strateegilise kauba seaduse muutmise seaduse (tulirelvadirektiivi ülevõtmine) eelnõu (62 SE) esimene lugemine
**2.** 15:55 Loomatauditõrje seaduse, riigilõivuseaduse, söödaseaduse, toiduseaduse ja veterinaarkorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (90 SE) esimene lugemine
**3.** 16:21 Arupärimine välistööjõu vajaduse kohta põllumajandussektoris (nr 5)
**4.** 17:30 Arupärimine ministri ametitegevuse kohta (nr 3)
**5.** 18:13 Maareformi seaduse ja maareformi käigus kasutusvaldusesse antud maa omandamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (87 SE) esimene lugemine
**6.** 18:17 Vaba mikrofon

### 15:00 Istungi rakendamine

**15:00 Esimees Henn Põlluaas**

Head Riigikogu liikmed! Mul on taas hea meel tervitada teid uue algava töönädala puhul. Alustame täiskogu II instungjärgu 6. töönädala esmaspäevast istungit. Kõigepealt on kõigil suurepärane võimalus anda üle eelnõusid ja arupärimisi. Palun, Vabariigi Valitsuse esindaja proua Heili Tõnisson!

**15:01 Valitsuse esindaja Heili Tõnisson**

Austatud esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna kolm seaduseelnõu. Esimeseks, Tartu Ülikooli seaduse ja Eesti Haigekassa seaduse muutmise seaduse eelnõu. Teiseks, narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seaduse muutmise seaduse eelnõu. Nende kahe seaduseelnõu menetlemisel esindab Riigikogus Vabariigi Valitsust sotsiaalminister Tanel Kiik. Kolmandaks, laeva lipuõiguse ja laevaregistrite seaduse ning tulumaksuseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse ning tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab selle seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust majandus- ja taristuminister Taavi Aas.

**15:02 Esimees Henn Põlluaas**

Olen Riigikogu juhatuse nimel võtnud vastu kolm eelnõu. Juhatus otsustab nende edasi menetluse vastavalt meie kodu- ja töökorra seadusele.
Läheme kohaloleku kontrolli juurde.
Kohaloleku kontroll
Kohal on 82 Riigikogu liiget, puudub 19.
Järgmisena päevakord. Panen hääletusele Riigikogu täiskogu II istungjärgu 6. töönädala päevakorra kinnitamise. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Poolt on 78, vastu 1 ja erapooletuid 1. Päevakord on kinnitatud.
Kas Tarmo Tammel on protseduuriline küsimus?

**15:04 Tarmo Tamm**

Ma tahtsin küsida juba enne hääletamist, aga kuna hääletamine on läbi viidud, siis on päevakord kinnitatud. Vaadake tänast päevakorda. Kaks esimest punkti on seaduseelnõu lugemine, 3. ja 4. punkt

on arupärimine ja 5. punkt on uuesti seaduseelnõu lugemine. Ma pole kunagi Riigikogu aja jooksul märganud, et peale arupärimisi on veel mingi seaduseelnõu lugemine. Loogiline oleks olnud ju nii, et esimesed kolm punkti on seaduseelnõu lugemised, sest kõik parlamendi liikmed on ilmselt huvitatud seaduseelnõudele kaasarääkimisest, arupärimine on aga väga spetsiifiline, teatud grupi saadikute jaoks.

**15:04 Esimees Henn Põlluaas**
Jah, aitäh! Siin on jah niimoodi, et arupärimised on vahepeal, aga see ei takista meie austatud Riigikogu liikmetel kõikide punktide juures aktiivselt kaasa mõtlemast ja vajaduse korral ka hääletamast. Aitäh! Urmas Kruuse.

**15:05 Urmas Kruuse**
Austatud istungi juhataja! Ma oponeeriks auväärt kolleegile. Kas mõistlik tava ei oleks see, et arupärimised on esmaspäeviti ikka enne ja alles siis tulevad seaduseelnõud? See annab võimaluse neid järgmisel päeval edasi menetleda, kui see vajalikuks osutub.

**15:05 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Riigikogu eelmise koosseisu ajal võtsime vastu kodu- ja töökorra seaduse muudatused, mille järgi pole esmaspäeviti võimalik arutada mitte ainult arupärimisi, vaid – selleks, et meie töökoormus teistel päevadel liialt suureks ei läheks – ka eelnõusid. Ja sellise järjekorra Riigikogu juhatus vastu võttis. Hanno Pevkur, kas protseduuriline küsimus?

**15:06 Hanno Pevkur**
Jaa, on küll. Aitäh! Kas ma tohin paluda Riigikogu juhatuse arvamust või seisukohta tulenevalt Urmas Kruuse küsimusest, et kuidas edaspidi hakkab olema: kas on arupärimised enne ja seaduseelnõud pärast või paneme risti-põiki, edasi-tagasi? Tõstatatud on õige küsimus. Kui seaduseelnõu jääb pooleli, saab sellega järgmisel päeval edasi minna. Kui arupärimiseni ei jõuta, siis kodu- ja töökorra seadus meil arupärimisele teisipäeval vastata ei luba ja see lükkub järgmisse nädalasse. Kas ma olen õigesti aru saanud?

**15:06 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Jah, ma saan tegelikult sellest probleemist aru ja me arutame seda homsel juhatuse istungil. Aga läheme tänase päevakorra juurde. Meil on viis päevakorrapunkti, lisaks on lõpus võimalus registreeruda sõnavõtuks vabas mikrofonis.

---

## **1.** 15:07 Relvaseaduse, riigilõivuseaduse ja strateegilise kauba seaduse muutmise seaduse (tulirelvadirektiivi ülevõtmine) eelnõu (62 SE) esimene lugemine

**15:07 Esimees Henn Põlluaas**
Esimene on Vabariigi Valitsuse algatatud relvaseaduse, riigilõivuseaduse ja strateegilise kauba seaduse muutmise seaduse (tulirelvadirektiivi ülevõtmine) eelnõu 62 esimene lugemine. Paluks suminat vähemaks! Ettekandjaks paluks siia siseminister Mart Helme.

**15:07 Siseminister Mart Helme**
Lugupeetud Riigikogu! Lugupeetud Riigikogu esimees! Jah, eelnõu, mille nime lugupeetud spiiker ette luges, käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2017/853, mis võeti vastu 17. mail 2017 ja millega muudetakse nõukogu direktiivi 91/471/EMÜ relvade omandamise ja valduse kontrolli kohta. Liikmesriigid on kohustatud direktiivi jõustama ja tegelikult oli direktiivi jõustamise tähtaeg juba 14. september 2018, aga kuna Eesti on direktiivi üle võtnud ainult osaliselt, on Eesti suhtes algatatud rikkumismenetlus. Oleme olukorras, kus me peame selle direktiivi käsitlemise ja vastuvõtmisega edasi minema. Suur osa direktiivis nimetatud nõudmistest on Eesti Vabariigis tegelikult juba üle võetud, kuid on asju, mis vajavad edasiviimist ja täpsustamist.
Läheme asja juurde mõnevõrra detailsemalt. Mida see direktiiv muudab ja mida see direktiiv täiendab? Esiteks seab direktiiv sisse relvade liigitamise klassidesse. Tulirelvadirektiivi kohaselt lisandub

relvaseadusesse relvade liigitus A-, B- ja C-klassi. Need klassid on direktiivi kohaselt ühtlustatud üle kõigi Euroopa Liidu liikmesriikide, mis tagab nende parema reeglitele vastava käsitlemise ja – mis eriti oluline – ka näiteks laskespordi või jahipidamise eesmärgil relvadega ühest liikmesriigist teise liikumise. Kuna Euroopa Liidus on relvade käsitlemisel vaja erinevaid dokumente, siis on ühtsete relvaklasside sätestamine oluline selleks, et näiteks meie Politsei- ja Piirivalveametil oleks võimalik väljastada nõuetekohaseid dokumente ning kohelda Eesti kodanikke teiste liikmesriikide kodanikega ühetaoliselt.
Teiseks, relvaloa alusel tsiviilkäibes lubatud tulirelvi ja suure mahutavusega padrunisalvesid puudutavad muudatused sätestavad, et tsiviilkäibes olevate tulirelvade puhul kahandatakse nende salve mahutavust olulisel määral. Nii näiteks kehtestatakse piirangud suure mahutavusega salvega poolautomaatsete kesktulepadrunit kasutavate tulirelvade omamisele ja valdamisele. Sellised tulirelvad nagu püstol, millele on kinnitatud padrunisalv, mis mahutab rohkem kui 20 padrunit, ja püss, millele on kinnitatud padrunisalv, mis mahutab rohkem kui 10 padrunit, ei ole tsiviilkäibes enam lubatud. Küll aga on suurema salve ja mõningate muude laskeomadustega relvad lubatud vastavate spordialadega tegelemiseks laskesportlastel ja akustilise relva omanikel; kaitseliitlastel Kaitseliidu seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks; relvakollektsionääridel, sh muuseumidel, eesmärgiga säilitada ajaloolist pärandit ja kultuuri; relvakaupmeestel ja seda väga lihtsal põhjusel, et vastavatel erandi alla kuuluvatel isikutel oleks võimalik piiratud käibega relvi ja padrunisalvesid muretseda; samuti isikutel, kelle nimele on enne seadusemuudatuse jõustumist selline tulirelv registreeritud. Ma arvan, et see on väga oluline punkt, sest korduvalt on esitatud küsimus, kas direktiivi ülevõtmine tähendab juba käibes olevate suurema salve või mingite muude nõuetele mittevastavate relvade ärakorjamist. Ei tähenda.
Kolmandaks, täpsustakse laskespordiga tegelevate isikute, laskespordiklubide ja -organisatsioonide nõudeid. Nõuded on vajalikud selleks, et selgitada välja laskesportlased, kes vajavad õigust käidelda tulirelvi koos ohtlikult mahukate padrunisalvedega ja kes selle õiguse ka saavad. Laskespordiga seoses tehakse ka veel seda, et laskespordiklubidele sätestatakse teatavad kohustused: esiteks, klubil peab olema vähemalt üks laskeinstruktor; teiseks, klubi peab arvestust liikmete üle ja klubi korraldatavate võistluste, harjutuste ja osalejate üle; kolmandaks, klubi korraldab aastas vähemalt ühe laskespordivõistluse, millel võivad osaleda kõik laskespordiklubi liikmed; ja neljandaks, klubi teavitab Politsei- ja Piirivalveametit laskesportlase liikmeõiguse lõppemisest.
Edasi. Muutub relva ja laskemoona Euroopa Liidus edasitoimetamise kord. Euroopa tulirelvapassi ei kanta enam B-klassi jahiotstarbelist tulirelva. Kui sellise relvaga soovitakse minna teise liikmesriiki näiteks jahile, siis tuleb sihtriigist taotleda eelluba ning Eestist relva väljatoimetamiseks Politsei- ja Piirivalveametilt ühekordne luba. Euroopa tulirelvapassi kantakse C-klassi akustiline relv, see annab õiguse reisida teistes liikmesriikides ilma sihtriigi eelloata ning Eesti riigi antava ühekordse loata. Kui soovitakse reisida laskekõlbmatu relvaga, on – samamoodi nagu tulirelvade puhul – kohustus taotleda selleks kõigepealt sihtriigilt eelluba ja selle alusel meie PPA-lt relva Eestist väljatoimetamise luba.
Muutuvad ka relvade kollektsioneerimise nõuded. Eelnõu kohaselt võib kollektsiooni ajaloolistel, kultuurilistel, teaduslikel ja kultuuripärandiga seotud eesmärkidel asutada ja pidada vähemalt 18-aastane Eesti kodanik või ka välismaalane, kellel on Eesti elamisluba või kes elab Eestis elamisõiguse alusel, või registreeritud juriidiline isik Politsei- ja Piirivalveameti antud kollektsioneerimisloa alusel, kui relva omamine ei ohusta Eesti riigi julgeolekut ega avalikku korda. PPA hindab kollektsioneerimisloa väljaandmisel isiku sobivust ja kaasab Kaitsepolitseiameti, et hinnata täielikumalt võimalikke julgeolekuohte. Kuna koguda on lubatud muu hulgas ka automaattulirelvi, sh kuulipildujaid, ning enamohtlikke padruneid ja tulirelvi, peab riik loa andmisel kontrollima isiku tausta sel määral, et välistada ohtlike ja suure tulejõuga tulirelvade sattumine kahtlase kontingendi kätte. On üks oluline piirang, põhimõtteline piirang, milleks on tõsiasi, et keelatakse pärast 1945. aastat valmistatud üle 12,7-millimeetrise kaliibriga laskekõlbliku vintraudse või sileraudse tulirelva ja selle laskemoona kollektsioneerimine.
Ja viimaseks, kuid sugugi mitte ebaoluliseks punktiks on elektroonilise infovahetuse loomise kohustus. Direktiiv näeb ette kohustuse luua toimiv elektrooniline infovahetus Politsei- ja Piirivalveameti ja relvakaupmeeste vahel. Täna toimub suur osa infovahetusest paberil. Selleks, et oleks võimalik üle minna täielikult elektroonilisele infovahetusele, on vaja täiendada relvaseadust ja luua uus relvaregister. Praegu on olukord niisugune, kus suur osa infost liigub paberkandjatel. Kuid paberkandjatel esitatud informatsioon kuhjub, selle kontrollimine võtab oluliselt rohkem aega ja küllalt sagedased on olukorrad, kui isik jõuab vastselt soetatud relva politseisse registreerima enne, kui relvakaupmehelt on vastav dokumentatsioon PPA-sse jõudnud. Samuti tähendab registri loomine seda, et riikidevaheline

infovahetus muutub oluliselt sujuvamaks. See on lühidalt kokku võttes kõik, mida praegu sissejuhatavalt öelda. Olen valmis vastama küsimustele.

**15:18 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Riigikogu liikmetel on küsimusi. Taavi Rõivas, palun!

**15:18 Taavi Rõivas**
Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Parandage mind, kui ma eksin, aga mulle jäi mulje, et sinna A-klassi või A-kategooria relvade hulka hakkavad kuuluma ka kõik kaitseväe teenistusrelvade alaliigid, alates AK4-st ja Galilist ning lõpetades MP5-ga. Lisaks kaitseliitlastele – kelle puhul, ma saan aru, ei ole seda piirangut ja nad võivad neid relvasid või seda marki relvasid omada – on Eesti kaitsevõime tagamisel väga olulisel kohal ka reservistid, kaitseväe reservistid. Siin saaliski on neid paarkümmend kindlasti. Ma ei saa täpselt aru, miks on nii, et selle eelnõuga tehakse vahet, et kaitseliidu liige võib omada sellist marki relvasid, nagu teenistusrelvana kasutatakse, aga kaitseväe reservistid, sh reservohvitserid, ei või mitte. Ja veel kord, parandage, kui ma valesti aru sain, aga täpselt selline mulje jäi.

**15:19 Siseminister Mart Helme**
Ma arvan, et see ei ole päris õige mulje. Ma arvan, et need kohustused ja piirangud puudutavad kõiki. Küsimus on selles, missugusele regulatsioonile alluvad need inimesed, kelle käsutuses need relvad on. Me teame väga hästi, et Kaitseliidu puhul on sätestatud ju nõudmised, kus ja kuidas – nii nagu ka jahimeeste puhul, nii nagu ka laskesportlaste puhul – nad neid relvi hoidma peavad. Relvad ei saa ju vedeleda lihtsalt kusagil laua peal või laua all, selleks on ette nähtud vastavad hoiu- ja kasutamistingimused. Ma võib-olla olen ise millestki valesti aru saanud või ei valda informatsiooni täielikult, aga mul on mulje, et see ei ole päris nii.

**15:19 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Jaak Juske, palun!

**15:19 Jaak Juske**
Aitäh! Lugupeetud istungi juhataja! Austatud minister! Kas teie arvates peaks poliitiliste noorteühenduste liikmetele olema relvade kasutamine lubatud?

**15:20 Siseminister Mart Helme**
Eesti Vabariigi seadus ütleb ju väga selgelt, et alla 18-aastastel inimestel ei saa olla relva omamise õigust. Küll aga ei ole minu teada mingeid piiranguid selles osas, et need alla 18-aastased inimesed ei tohiks käia lasketiirudes instruktori käe all ja turvatud tingimustes relva kasutamist harjutamas. Ausalt öeldes ei näe ma siin probleemi. Kui te minu isiklikku arvamust küsite, siis mulle meenub see, kuidas üks inimene, kes on ka praegu Riigikogu liige ja keda ma siin saalis ei näe, käis palju aastaid tagasi Tšetšeenias. Tšetšeenia sõda ei olnud veel lõppenud, aga ta oli hämmastunud sellest, kuidas seal ka väikesed poisikesed, lapsed, täiesti vabalt ja sundimatult relvadega ümber käisid. Ja kui ta siis inimeste käest küsis, et kullakesed, kas te ei arva, et need lapsed võivad ennast niimoodi maha lasta või teisi maha lasta, siis öeldi selle peale, et ei, nad on maast madalast õppinud, harjutanud, näinud ja teavad, et relv on ohtlik ja relva tuleb kasutada ainult teatud otstarbel. Nii et minu isiklik seisukoht on niisugune, et relvade tundmine, relvade ohtlikkuse tajumine on palju parem kui see, et noored mängivad mingeid arvutimänge, kus nad tapavad kümneid ja sadu inimesi. Nende arvates ei ole see seotud ei valu ega kannatusega, vaid see on mäng ja ka päris relvad on mäng. Ma arvan, et on hea, kui nad saavad lasketiirus aru, et päris relvad ei ole mäng.

**15:22 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Hanno Pevkur, palun!

**15:22 Hanno Pevkur**
Aitäh! Hea minister, ma küsin natukene üldisema küsimuse. Meil on üldine põhimõte, et Euroopa Liidu direktiivid võtame me üle riigisisesest õigusest eraldi. Kuna eelnõu on üsna mahukas ja seletuskiri veelgi

mahukam, siis kas te saate kinnitada, et antud juhul on siin tõesti ainult Euroopa Liidu direktiividest tulenevad muudatused ja riigisisest regulatsiooni või riigisiseseid muudatusi, mis on olnud teie soov või ministeeriumi soov, siia sisse toodud ei ole?

**15:22 Siseminister Mart Helme**
Tegelikult sai selle direktiivi ülevõtmine ju alguse juba 2017. aastal. Me ju vast mäletame ka Riigikogu eelmise koosseisu ajast, et mingi osa sellest me võtsime – mälu küll petab mind – teatud ulatuses üle juba varem. Minu poolt ja meie erakonna survel, meie liikmete initsiatiivil sellesse eelnõusse ühtegi punkti sisse viidud ei ole. Seetõttu ma julgen küll väita, et see direktiiv on üle võetud sellisel kujul, nagu ta on.

**15:23 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Raimond Kaljulaid, palun!

**15:23 Raimond Kaljulaid**
Suur aitäh, härra esimees! Austatud härra minister! Teatavasti on Ameerika konservatiivid olnud aastakümneid vastu relvapiirangutele ja mul on väga hea meel, et Eesti konservatiivid on nii entusiastlikult selle Brüsseli algatusega kaasa tulnud ja seda initsiatiivi toetavad. Ma tunnustan seda. Te mainisite padrunisalvesid puudutavaid piiranguid. Kas teie ka isiklikult peate neid piiranguid mõistlikuks kujul, nagu need eelnõus on välja toodud?

**15:24 Siseminister Mart Helme**
Kui ma teile oma täiesti siira arvamuse ütlen, siis mina arvan, et kogu seda relvamajandust ei oleks nii põhjalikult ja nii piiravalt rakendada vaja. See on minu isiklik arvamus. Aga Eesti on Euroopa Liidu liikmesriik, direktiivi vastuvõtmine on liikmesriikidele kohustuslik ja ma arvan, et Eesti ei peaks hakkama Euroopa Komisjoniga sel teemal sõda pidama. Seda enam, et siin on, jah, teatud piirangud, mis minu meelest võiksid olemata olla, kaasa arvatud need, mis padrunisalvesid puudutavad. Aga samal ajal ei ole see direktiiv ka nii repressiivne, et ta igasuguse relva omamise või kasutamise jahimeestel, kaitseliitlastel, laskesportlastel ära keelaks. Kuna me kõik teame, et Euroopa Liit on niisugune lapitekk, kus kompromisside leidmine ei ole sugugi hõlbus, ja on riike, kus relva kasutamine ja relvakultuur on palju vanemad kui meil Eestis – võtame kas või meie põhjanaabri Soome, kus sellesama direktiivi teemal murti väga kirglikult piike –, siis ma arvan, et siin on komisjon otsinud ja leidnud Euroopa Liidu sees liikmesriikide vahelises suhtlemises ja kooskõlastuses teatud tasakaalupunkti. Loomulikult ei saa ma rääkida kirglike jahimeeste, laskesportlaste ega muidu relvahuviliste nimel, kindlasti on eriarvamusi palju, aga ma arvan, et me saame selle direktiiviga elada.

**15:25 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Madis Milling, palun!

**15:25 Madis Milling**
Suur tänu, härra juhataja! Austatud minister! Mulle jäi veidikene segaseks see salve mahutavuse küsimus. Ma toon lihtsa näite püstoli Glock kohta. Reeglina on püstolite salvedes 15–16 padrunit, seevastu Glocki mõningatele mudelitele on võimalik kinnitada ka 20 padrunit mahutav salv. Kas see tähendab seda, et antud püstol on juba automaatselt A-kategooria relv, või seda, et ainult see suurem salv on tsiviilkäibes keelatud?

**15:26 Siseminister Mart Helme**
Direktiiv räägib selgelt püstolist, millele on kinnitatud padrunisalv, mis mahutab rohkem kui 20 padrunit. See tähendab, et 20-padruniline on veel loa piirides. Üle 20-padrunilised, jah. Ma ei tunne relvaasjandust nii hästi, et võiksin öelda, kuidas nende salvede vahetamine on, missugused need salved on. Vabandust! Mul ei ole isiklikult ühtegi relva. Jaa, mul on kaks antiikset püssi, sellised sisustuselemendid, aga nende puhul mingite salvedega tegemist ei ole. Ma ei oska oma asjatundmatusest nende salvede vahetamise võimalikkust ja praktilisust või mittepraktilisust, mittevõimalikkust kommenteerida. Direktiiv ütleb, et tsiviilkäibes on lubatud kuni 20 padruniga salv ja

püsside puhul kuni 10 padrunit. Mida see tehniliselt tähendab, seda ma ei oska kommenteerida, palun väga vabandust, aga olen rumal.

**15:27 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Kristina Šmigun-Vähi, palun!

**15:27 Kristina Šmigun-Vähi**
Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Selline küsimus, et kas selle Euroopa Liidu direktiivi ülevõtmine võib raskendada laskesportlaste reisimist väljapoole Euroopa Liitu. Ja kas ma sain õigesti aru, et laskesportlastele ei ole seda salvepiirangut peale pandud?

**15:28 Siseminister Mart Helme**
Jah, te saite õigesti aru, laskesportlastele salvepiirangut ei ole. Mis puudutab reisimist, siis jutt käib antud juhul selles kontekstis ikkagi Euroopa Liidu sisesest reisimisest. Kui reisida Euroopa Liidust väljapoole, siis tuleb selles valdkonnas tegemist teha juba kahepoolsete suhetega ja see tähendab ikkagi vastavate lubade taotlemist, vastavate lubade kooskõlastamist ja meie PPA-st vastava riigi jaoks sobiva ja vastuvõetava loa väljastamist.

**15:28 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Hanno Pevkur, teine küsimus!

**15:28 Hanno Pevkur**
Aitäh! Härra minister, ma loodan, et need antiiksed relvad on ikka kahjutuks tehtud, vastasel korral ei tohiks teil neid kodus olla. Ja väike täpsustus ühele eelmisele küsimusele antud vastuse kohta: te ütlesite, et direktiivi vastuvõtmine on kohustuslik – ei, direktiiv tuleb üle võtta. Määrused on need, mis on kas otsekohalduvad või on põhimõtteliselt vaja otse üle võtta. Direktiivi ülevõtmisel saab riik valida, kuidas ühte või teist regulatsiooni üle võetakse, ja selle jaoks on meil see seaduseelnõu praegu ka laual. Aga mul on esimese küsimuse jätkuks teile tegelikult selline hästi lihtne ja lühike küsimus. Ma saan aru, et kui see on nüüd otse Euroopa Liidu direktiivi ülevõtmine ja teie oma küüneviha siia sisse ei ajanud, siis ma saan aru, et te allute antud juhul konkreetselt Euroopa Liidu diktaadile.

**15:29 Siseminister Mart Helme**
Nojah, see on nüüd niisugune kiuslik küsimus. Kõigepealt vastan ma sellele, et jah, need kaks püssi on laskekõlbmatud. Üks nendest ei olegi õieti püss, ta on butafoorne 18. sajandi püss, mis on kasutusel olnud Prantsusmaal ühe 18. sajandit käsitleva filmi rekvisiidina. Nii et pauku ei ole tema kunagi teinud, ei algselt ega ka praegu. Teine on mingisugune 19. sajandi jahipüss, mis on ka täiesti laskekõlbmatu. Nii et isegi kui politsei tuleb kontrollima, siis kasutada saab neid ainult löögivahenditena nagu mõnda kaigast.
Mis puudutab nüüd direktiivi ülevõtmist, siis nagu ma ütlesin, direktiivi on kohandatud. Direktiivi on kohandatud pikalt. Direktiiv on käinud minu teada ka siin erinevates komisjonides ja ta ei ole sugugi sõna-sõnalt üle võetud, vaid on ikkagi meie väikeste kohandustega. Missugustega täpselt, ma ei julge praegu siin spekuleerima hakata. Aga mis puudutab Euroopa Komisjoni diktaadile allumist, siis ega ma ei ole kunagi varjanud ju seda, et Euroopa Liidu liikmesriikidel kõigil, mitte ainult Eestil, isegi sellisel suurel riigil nagu Saksamaa, on seoses sellesse riikide kollektiivi kuulumisega paratamatu suveräänsuspuue. Me peame sellega arvestama. Kui me ühel hetkel selle suveräänsuspuudega enam edasi elada ei saa, siis – britid jõudsid sinna, et nemad ei saanud selle suveräänsuspuudega enam elada – on tulemuseks Brexit. Ma ei taha siin praegu propageerida ühtegi *exit*'it, aga ma usun, et eranditult kõik Euroopa Liidu liikmesriigid on mingis ulatuses suveräänsuse delegeerimisega nõus. Küsimus on selles kriitilises massis, kriitilises piiris. Antud juhul ma ei näe, et see direktiiv oleks niisuguse suveräänsuspuuet süvendava efektiga, et me peaksime selle vastu astelt üles lööma hakkama. See ei demilitariseeri ega demobiliseeri Eestit. See jätab rahule – ja see on eriti oluline – meie kaitseliidu. See ei ole tagasiulatuva jõuga repressiivne eelnõu, repressiivne direktiiv, mis demilitariseerib või desarmeerib inimesed, kellel on juba varem muretsetud relvad, mis selle liigituse alla ei käi. Nagu ma ütlesin ka härra Kaljulaiule, ma arvan, et me saame sellega elada. Ma arvan, et see ei ole niisugune eelnõu, mis peaks

põhjustama Eesti Vabariigi, Eesti Vabariigi Valitsuse, Eesti Vabariigi Riigikogu ja Euroopa Komisjoni vahel mingisuguse kirgliku relvasõja.

**15:32 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Raimond Kaljulaid, teine küsimus, palun!

**15:32 Raimond Kaljulaid**
Suur tänu! Muide, kui te loete salvede mahutavuse piirangute kohta, siis väga sageli on riigid need kehtestanud pärast selliseid massitulistamise- ja terroriintsidente. Just seetõttu on otsustatud mahutavust piirata. Kui ma teist õigesti aru sain, siis teie isiklikult ei piiraks salve mahutavust. Kas see tähendab seda, et te ei seaks üldse mingeid piiranguid, või seda, et te seaks selle piiri teise kohta, näiteks kümne asemel seitsmeteistkümne peale? Kas te äkki oskate tuua näite, millisel juhul võiks inimesel tsiviilkäibes vaja minna padrunisalve, mis mahutab rohkem kui kümmet kuuli, padrunit?

**15:33 Siseminister Mart Helme**
See, kus võib vaja minna, on niisugune spekulatiivne küsimus. Aga kust me teame, *tšem tšjort ne šutit*, nagu venelased ütlevad. Vabandust, siin ei tohi vene keelt kasutada, aga noh, ma tõlgin siis, et "mille kõigega kurat ka ei naljatataks". Eks ole, me ei tea kunagi. Tänavarahutused võivad tekkida, mingisugused muud kokkupõrked võivad tekkida, terroristlikud rünnakud ei ole sugugi välistatud. Ma ei arva, et inimesed peaksid olema nagu lambad maha notitavad, nii nagu oleme korduvalt näinud Lääne-Euroopas, mis on väga ära patsifitseerunud. Ma soovitan teil lugeda Lev Gumiljovi käsitlusi ühiskondade passionaarsusest ja sellest tingitud elujõulisusest, püsimajäämisest ja kõigest muust seesugusest. See on väga õpetlik. See kõik, mille üle ta teoretiseerib, on muidugi väga vaieldav, aga mõtlemapanev.
Ja kui te küsite massitulistamiste kohta, siis kas nüüd just sajaprotsendiliselt, aga sagedasemad on massitulistamised Ameerika Ühendriikides, muide, nendes osariikides, kus relvaseadused on karmimad, kui nendes osariikides, kus need seadused on leebemad. Ilmselgelt on põhjus selles, et need, kes on terroristid, need, kes on vaimselt ebastabiilsed, saavad relvad kätte nii või teisiti. Aga need, kes teavad, mis asi on relv ja kui ohtlik asi on relv, oskavad sellega ettevaatlikumalt ümber käia. Ma arvan, et siin on küllaltki loogiline seletus.

**15:35 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Madis Milling, teine küsimus.

**15:35 Madis Milling**
Suur tänu! Austatud minister! Ma sain aru, et erand tehakse tsiviilisikutele, kes kuuluvad näiteks sõjaajaloo klubisse, nagu meil Eestis on tuntud klubi Front Line, mille liikmed käitlevad ju suuresalvelisi ja suisa padrunilintidega relvi. Minu küsimus: kas neile tehtav erand on otseselt direktiivist tulenev või on see erand meie, Eesti-poolne lisandus?

**15:35 Siseminister Mart Helme**
Laskespordiklubile, jah. Aga ma lugesin ette terve hulga kohustuslikke nõudeid, mis nendele klubidele kehtivad, ning need hoiavad seda asja mingil määral kontrolli all. Mingil määral. Nagu ma ütlesin: vähemalt üks instruktor, arvestus liikmete üle, korraldatavad laskevõistlused, laskeharjutustel osalejate üle arvestuse pidamine, vähemalt üks laskespordivõistlus, kus kõik peavad osalema, ja PPA teavitamine liikmete arvestusest. Nii et ma arvan, et selles mõttes siin mingisugune kontroll on. Kui te küsite, kas me peame ja võime neid klubisid käsitleda potentsiaalse ohuna, siis see on juba spetsiifiline küsimus, mis ei kuulu selle eelnõu konteksti, vaid tuleks esitada meie vastavatele teenistustele.

**15:36 Esimees Henn Põlluaas**
Taavi Rõivas, palun!

**15:36 Taavi Rõivas**
Aitäh! Ma ei kujuta küll väga hästi ette seda pilti, kuidas tsiviilisikud peavad tänavarahutustele minema suuremate kui 20-padruniliste salvedega paugutama, pigem on see väga hirmutav mõte. Aga ma tuleks

tagasi kaitseväelaste juurde. Ma leidsin seletuskirja lk 8 mitu kaitseväes väga levinud teenistusrelva – Galil, AK-4 – ja lk 9 lisab ka ohvitseride teenistuspüstoli Heckler & Koch USP. Need on relvad, mis võivad tegelikult paljudel kaitseväelastel olla kas või selleks, et nad saaksid ise oma relvast märki lasta, või mis iganes muul põhjusel. Tulevikus ei saa kaitseväelane seda relva enam omada, ma loen siit seadusest välja. Seletuskirja lk 9 ütleb aga seda, et kaitseliitlased, kollektsionäärid jne võivad neid relvi omada. Minu küsimus on väga lihtne: miks kaitseliitlastele seatakse ülejäänud kaitseväelastega võrreldes selline väga tugev eelisseisund?

**15:37 Siseminister Mart Helme**

Vahe ongi selles, et kaitseliitlane ei ole kaitseväelane. Kaitseliitlane on maakaitseväelane ja maakaitseväelasel peab tema relv olema käepärast, sellepärast et tema ei ole teenistuses, ta ei ole kasarmus, ta ei ole relvaarsenali juures, ta ei saa seda kohe kätte. Ta ei ole selles mõttes mobiliseeritud, nagu on kaitseväelane. Aga mis on veel oluline – oluline on see, et tagasiulatuvalt keegi kaitseväelastelt, kellel relvad juba on, neid ära korjama ei hakka. Ka seda ma toonitasin enne. Aga vahe on väga suur, kaitseväelane ja maakaitseväelane on kaks väga erinevat asja. Kui me räägime maa-ala kaitsest, kui me räägime totaalkaitsest, siis on väga oluline, et need inimesed, kes tegelevad maa-ala kaitsega ja, ühesõnaga, kogu Eesti territooriumi katmisega kaitsevõimeliste meestega, peavad loomulikult omama relvi käepärast. Need, kes on üksustes, üksuste juures – te ometi ei arva, et need elukutselised kaitseväelased hakkavad ka kahureid, miinipildujaid ja soomukeid kodus hoidma. Loomulikult on need asjad kõik seal, kus need olema peavad. Nii et siin ongi see erinev loogika. Kusjuures me kõik ju teame seda, et meie kaitseliidu taolist organisatsiooni väga paljudes riikides lihtsalt ei ole. On teatud analoogid. On ka muidugi Šveitsi näide, mis on veel kraad kangem. Aga põhimõtteliselt ma arvan, et see eelnõu meie kaitsevõimet kuidagi ei kahjusta.

**15:39 Esimees Henn Põlluaas**

Aivar Sõerd, palun!

**15:39 Aivar Sõerd**

Jah, aitäh, austatud juhataja! Austatud minister! Te rääkisite oma ettekandes, et on vaja astuda veel samme või üht-teist teha, et relvade käitlemisel, relvaloa taotlemisel ja pikendamisel seda asjaajamist digitaliseerida. Vaadake, ma iga viie aasta tagant teen selle läbi. Ma pean, kuna mul on relv ja selle luba tuleb iga viie aasta tagant pikendada. Just septembris tegin selle kõik läbi ja minu meelest asjaajamine oligi digitaalne. Nüüd tuli eksam ka teha. Kui seal politsei lasketiirus tulebki mingi ohutuseeskiri paberil täita, siis mind see ei häiri, pidulik toiming ikkagi, viie aasta tagant korra minna ja teha. Aga ma küsin seda, millest mina aru ei saanud, et miks see relvaluba – kui sa kõik need katsumused läbi teed, siis saad sa relvaloa pikenduse –, see vana paberil relvaluba ära võeti. Nüüd on relvaluba kuskil digitaalselt. Miks ei võiks relvaluba olla edasi paberkandjal? Autojuhiluba on ju ka plastiku peal. Miks relvaluba ei või olla dokumendi kujul?

**15:40 Siseminister Mart Helme**

Aitäh! Lugupeetud rahvasaadik! Te ei kuulanud piisavalt tähelepanelikult, see direktiiv ei puuduta relvaluba. Direktiiv näeb ette kohustuse luua toimiv elektrooniline infovahetus PPA ja relvakaupmeeste vahel. See tähendab, et relvakaupmehed peavad elektrooniliselt sisestama, et Mart Helme tuli ja ostis endale lubatud kaliibriga, lubatud padrunisalvega relva. See registreeritakse seal ja relvakaupmees saadab selle teate elektrooniliselt kohe klõpsti PPA-sse. Siis lähen mina PPA-sse ja ajan neid asju seal juba ise edasi, neil on info käes. Praeguseni oli olukord selline, et mina läksin relva registreerima, aga seal öeldi, et oot-oot-oot, kust sa selle said, meil ei ole mingeid andmeid, et sa selle kuskilt ostsid, relvakaupmees pole meile midagi teada andnud. Aga relvakaupmees pani selle teate posti võib-olla alles kolm päeva hiljem või ükskõik mismoodi ta selle info edasi toimetas. Mina olin juba järgmine päev PPA-s, aga infot relvaostu kohta sinna laekunud ei olnud. Just selle pärast, aga samuti liikmesriikide vahelise infovahetuse adekvaatsuse ja kiiruse tagamiseks on sellise elektroonilise registri loomine vajalik ja nõutav.

**15:42 Esimees Henn Põlluaas**

Aitäh! Tundub, et rohkem küsimuste soovi ei ole. Suur tänu!

**15:42 Mart Helme**
Suur tänu!

**15:42 Esimees Henn Põlluaas**
Aivar Sõerd jõudis veel teist korda vajutada. Kuna küsijaid oli üsna vähe, siis anname Aivarile võimaluse.

**15:42 Aivar Sõerd**
Aitäh vastuse eest! Ma saan aru sellest relvakaubitsejate poolest. Aga kui ma ise olen relvaomanik, siis seni oli mul relvaluba paberkandjal dokumendina, aga nüüd seda enam ei ole. Nüüd on kuskil registris elektrooniline relvaluba. Miks see niimoodi peab olema? Miks see ei võiks olla nagu autojuhiluba, mis on ka dokumendi kujul olemas?

**15:43 Siseminister Mart Helme**
Ega ma ei oskagi päris sada protsenti öelda, miks seda relvaluba teile mingisuguse kiipkaardi või plastkaardi peal rahakoti vahele ei ole antud. Ma kujutan ette, et siin on loogika selles, et kui politsei tahab kontrollida teie relvaloa olemasolu, siis ta klõbistab teie andmed sisse ja saab andmebaasist selle loa kohe kätte ja teil ei olegi vaja seda kaasas kanda. Sellega on täpselt sama lugu nagu auto tehnilise passiga, mida tegelikult ju ei ole kohustuslik enam kaasas kanda. Siin inimesed võib-olla mäletavad, et kunagi oli sedasi, et auto tehniline pass pidi tingimata kaasas olema, muidu kahtlustati sind selles, et sa oled selle auto võib-olla kuskilt – ma ei tea, kust kohast – saanud, võib-olla kuritegelikul teel. Tänasel päeval seda vaja ei ole, sest politseinik võtab ja vaatab kohe järele, kes on selle auto omanikud, kas sellel autol on volitusega kasutajaid jne. Ma kujutan ette, et relvaloa puhul on umbes sama loogika.

**15:44 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh, lugupeetud minister! Rohkem küsimusi ei ole. Aga Aivar Sõerd võib selle eelnõu menetlemise käigus teha parandusettepaneku, et toodaks tagasi need füüsilises olekus relvaload, mis eelmine kord, kui me sedasama relvaseadust käsitlesime, just nimelt ära kaotati. Nüüd avan läbirääkimised. Oi, vabandust! Komisjon soovib ka sõna võtta ja ettekandjaks on õiguskomisjoni liige, Urve Tiidus. Palun!

**15:44 Urve Tiidus**
Lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud parlamendi liikmed! Relvaseaduse, riigilõivuseaduse ja strateegilise kauba seaduse muutmise seaduse eelnõu oli õiguskomisjonis arutusel 14. oktoobril. Nagu eelnõu pealkirjast näha, on tegemist Euroopa Liidu tulirelvadirektiivi ülevõtmisega. Istungile olid kutsutud siseminister Mart Helme, Siseministeeriumi korrakaitse- ja kriminaalpoliitika osakonna õigusnõunik Marju Aibast ning korrakaitse- ja kriminaalpoliitika osakonna nõunik Sven Põierpaas. Minister esitles eelnõu põhjalikult ja see teema inspireeris arvukalt küsimusi.
Alustuseks küsis Kaja Kallas, kas direktiiv sätestab tulirelvade kollektsioneerimisele ka vanuselise ülempiiri. Minister ütles, et kollektsioneerimise puhul vanuselist ülempiiri ei ole. Juhul, kui ollakse arvamusel, et näiteks 93-aastane isik peab kaotama relvaõiguse tervisliku seisundi, näiteks seniilsuse tõttu, siis seda võimaldavad teised seaduslikud meetmed, mitte kõnealune direktiiv.
Komisjoni esimees ütles, et padrunisalvede nõuetega seoses on vaja selgust küsimuses, mis puudutab seaduse jõustumise tähtaega. Eelnõu järgi on seaduseelnõu 62 kavandatud jõustuma 1. jaanuaril 2020, aga avaldati muret, kas praeguse menetlustempo juures jääb ikka aega avalikkust piisavalt informeerida. Karilaid küsis, kas oleks mõistlik lükata seaduse jõustumise aeg kolm kuud edasi, 1. aprillile 2020. Ministeeriumi nõunik Marju Aibast selgitas, et Euroopa Komisjoniga suhtlemisel määrati Eestile seaduste vastavusse viimise tähtaeg septembrikuusse. Kahjuks, nagu juba enne siin kuulsime, ei jõutud selleks ajaks seadusemuudatusi ette valmistada ja nüüd loodetakse, et seadus jõustub siiski 1. jaanuaril. Komisjoni esimees selgitas, et õiguskomisjon soovib eelnõu raames kaasata erinevaid huvirühmi ja sel juhul on vaja seda teha novembris, aga jõustumiskuupäeva osas võib ikkagi tekkida kahtlusi.
Ministeeriumi nõunik Põierpaas rõhutas, et arutelul oleva seaduseelnõuga jääb kõigile – kuna see padrunisalve suuruse teema oli üks arutelu põhjusi –, kellel on tänavu suurema mahukusega

padrunisalved, õigus nende kasutamiseks alles. Seda nimetatakse vanaisa klausliks: isikud, kes praegusel hetkel omavad padrunisalve, olenemata tingimustest ja otstarbest, saavad selle omamist jätkata. See justkui ei vaja jõustumise tähtaja pikendamist. Seaduse jõustumisel vaadeldakse uusi õigusi läbi uue õigusliku prisma ja teatud isikuliseks ja varaliseks kaitseks soetatud tulirelvadele hakkavad 1. jaanuarist kehtima piirangud. See oli siis ministeeriumi nõuniku seisukoht.
Proua Heljo Pikhof palus selgitada, mis toimub juhul, kui selgub, et isikul diagnoositakse psühhiaatriline haigus, mille tõttu ta kaotab õiguse relva omamiseks või relvade kollektsioneerimiseks. Milline on sel juhul protseduur? Ministeeriumi nõunik selgitas, et relvaluba kehtib viis aastat ja iga viie aasta tagant läbitakse vastava tõendi saamiseks uuesti tervisekontroll. Ka erandolukordadeks on olemas praktika, kui asjasse puutuvad haiglad või kohtud teavitavad PPA-d seoses relvaloaga. Kuna käesolev eelnõu selliseid olukordi ja protseduure ei puuduta, jäi see lihtsalt arutelu osaks.
Komisjoni liige proua Kallas meenutas, et kui seaduse aluseks olevat tulirelvadirektiivi Euroopa Parlamendis arutati, oli mõttevahetus pingeline. Tookord direktiivi vastu sõna võtnud Soome ja Tšehhi saadikud polnud rahul sellega, et see kahjustab riigikaitset, mis baseerub tsiviilisikute relvade omamisel ja vastuhaku võimalusel. Küsiti, kas neidsamu argumente saab ka Eesti kontekstis kasutada. Siseministri kinnitusel ei puuduta tulirelvadirektiiv kaitseliitu ja selle kasutuses olevaid relvi. Siseminister viitas ka Riigikogu liikme Ants Laaneotsa ütlusele, et Eestil on kergerelvastust 80 000 inimesel. Ühtlasi tõdes minister, et relvapuudust Eestis pole. Oli ka küsimus, kas eelnõu ei peaks menetluslikult läbima ka riigikaitsekomisjoni või kas õiguskomisjon ei peaks küsima riigikaitsekomisjoni arvamust. See mõte leidis igati toetust.
Tarmo Kruusimäe küsimus käsitles pärast 1945. aastat toodetud ja laskekõlbmatuks muudetud relvi ning võimalust relvatarvikuid internetist tellida ja odavat võimalust need automaatrelvadeks konverteerida. Konkreetsemalt huvitas komisjoni liiget see, kas praegused meetmed on piisavad, et ei toimuks kord juba deaktiveeritud relvade ümberehitamist ehk reaktiveerimist. Ministeeriumi selgitus oli, et deaktiveerimisnõuded on sätestatud Euroopa Liidu tasandil ja neid täiendatakse pidevalt, mistõttu pole deaktiveeritud relva reaktiveerimine ehk laskekõlblikuks muutmine üldsegi lihtne. Näiteks on viimase täiendusega toodud relvaseadusesse kohustus relvaraam laskekõlbmatuks muuta. Juhtumeid, mille korral kaasaegsete nõuete kohaselt deaktiveeritud relvi on muudetud laskekõlblikuks, Siseministeerium ei tea ega ole ka varem tuvastanud.
Komisjoni liige härra Breivel tõi välja mõned praegu kehtiva relvaseaduse kitsaskohad. Nimelt on igale jahimehele ette nähtud teatud kogus padruneid, samas on mõnikord jahimeestel varutud padruneid rohkem. Kõlas ka arvamus, et padrunivarusid reguleeriv relvaseaduse osa ei ole piisavalt läbi mõeldud. Samuti olevat Eesti seadus rangem relvakollektsionääre puudutava padrunivaru osas. Euroopa Liidus seda hulka, mis Eestis on 50 padrunit ühe padrunimudeli kohta, ei piirata. Väidetavalt raskendab see piirang kollektsionääridel omakeskis padrunite vahetamist. Sel teemal peatuti istungi käigus veel. Puudutati ka direktiivist tulenevat laskesportlaste kohustust osaleda vähemalt üks kord 12 kuu jooksul võistlustel. Seda nõuet ei pea ministeerium üleliigseks, kuna sellel spordialal on kasutusel suure võimsusega tulirelvad ja sportlane peab oma oskusi pidevalt arendama.
Eraldi tuli teemaks see, et tulirelvadirektiiv relvakollektsionääride puhul padrunikoguse nõudeid ei reguleeri. Aga seda teeb julgeoleku kaalutlustel Eesti seadus. Varem ei ole olnud kollektsioneeritavale laskemoonale piiranguid kehtestatud, mille tõttu tekkis kahetine olukord, et kollektsionääril oli luba soetada piiramatus koguses kaasaegsetes tulirelvades, st ka automaatides ja kuulipildujates, kasutatavat laskemoona. Tegemist on juriidilise puudusega, mis võib ohustada riigi julgeolekut, ning selle eelnõuga see puudus likvideeritakse. Siseministeeriumi sõnul ollakse padrunite piirkoguse osas jõutud kokkuleppele nii kollektsionääride kui ka huvigruppidega. Ühelt komisjoni liikmelt, härra Breivelilt, kõlas siiski arvamus, et padrunite piirkogust ei toetata. Siin nähti vajadust mõttevahetust jätkata. Küsiti ka sellist asja, kas kollektsioneeritav relv peab olema deaktiveeritud. Vastus oli, et ei pea. Sooviti selgust ka selles, miks on menetluse tähtajast ikkagi nii palju üle mindud. Minister ja nõunik selgitasid protsessi venimise tagamaid. Seaduseelnõu oli küll varakult valmis, kuid direktiivi ülevõtmist otsustati menetleda osahaaval ja mitte tulla parlamendi ette enne valimisi, sellele järgnesid uue valitsuse koalitsiooniläbirääkimised ja mõned põhjused olid veel. Need on põhjused, miks osa direktiivist on seaduseks saanud, aga teine osa veel mitte.
Oli veel küsimusi. Tarmo Kruusimäe küsis, ega Siseministeerium ei käsitle relvade deaktiveerimise järgset laskevõimekuse taastamist liiga kergekäeliselt. Ja siin selgitas nõunik, et Eesti Vabariigi ajaloo algusest saati on tulirelva osi käsitletud täpselt samal moel nagu terviklikku tulirelva. Kui näiteks eraisik

soovib soetada tervikpüssi, siis tuleb tal läbida lubade taotlemine ja erinevad kontrollid. Täpselt sama protseduur kehtib ka juhul, kui ostetakse tulirelva olulisi osi.
Kaja Kallas meenutas, et Euroopa Parlamendis toimunud debatil toodi tihti esile kasvavat terrorismiohtu, ja küsis, kuidas vältida olukorda, et isikud kasutavad relvade kollektsioneerimist arsenali kogumise kattevarjuna. Siinkohal kommenteeris kolleeg Breivel, et tegu on usalduse küsimusega ja et relvakollektsionäärid on üldiselt kontrollitud isikud. Ministeeriumi nõunik selgitas, et kollektsioonrelvadele mõeldud padrunite piirkoguse küsimus on olnud arutamisel kollektsionääridega peetud kohtumistel. Kompromissina on Siseministeerium täpsustanud seadust nii, et kollektsioneeritavate padrunite arv ei tohi ületada 50 padrunit ühe padrunimudeli kohta. See nõue käib nende kohta, mille tootmist alustati pärast 1945. aastat. Aga enamik ajalooliste relvade huvilisi kogub esimese ja teise maailmasõja aegseid relvi ja neile 50 padruni piirang ei kehti. Näiteks juhul, kui kollektsionääril õnnestub leida 200 Parabellumi padrunit 1938. aasta relvale, siis see ei ole keelatud ega lange kogusepiirangu sätte alla.
Täpsustati ka riigikaitsekomisjonilt arvamuse küsimise aega. Seda tehakse pärast eelnõu täiskogule esitamist. Nõunik proua Rikart pööras tähelepanu sellele, et vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele tuleb küsida ka menetlusse kaasatud mittetulundusühingute arvamust. Seejärel tegi komisjon otsused: teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 21. oktoobril, üksmeelel olid Riho Breivel, Kaja Kallas, Jaanus Karilaid, Uno Kaskpeit, Tarmo Kruusimäe, Urve Tiidus; teha ettepanek esimene lugemine lõpetada, samas koosseisus konsensus; teha ettepanek määrata muudatusettepanekute tähtajaks 6. november, konsensus; määrata ettekandjaks Urve Tiidus, ka selles oldi üksmeelel.

**15:54 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Riigikogu liikmetel on võimalik ka komisjoni esindajale küsimusi esitada, kaks küsimust pikkusega üks minut. Palun! Aga tundub, et küsimusi ei ole. Aitäh! Läheme läbirääkimiste juurde, sõna võivad võtta vaid fraktsioonide esindajad, 5 + 3 minutit. Palun, kas on kõnesoovi? Tundub, et ka läbirääkimiste soovi seekord ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek oli eelnõu 62 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määran muudatusettepanekute esitamise tähtajaks k.a 6. novembri kell 16.

---

## **2.** 15:55 Loomatauditõrje seaduse, riigilõivuseaduse, söödaseaduse, toiduseaduse ja veterinaarkorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (90 SE) esimene lugemine

**15:55 Esimees Henn Põlluaas**
Läheme teise päevakorrapunkti juurde: Vabariigi Valitsuse algatatud loomatauditõrje seaduse, riigilõivuseaduse, söödaseaduse, toiduseaduse ja veterinaarkorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 90 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnepulti maaeluminister Mart Järviku! Ettekande pikkus on kuni 20 minutit, kõigil soovijatel on võimalik esitada kaks küsimust, mis kestavad ühe minuti.

**15:56 Maaeluminister Mart Järvik**
Austatud istungi juhataja! Head Riigikogu liikmed! Loomatauditõrje seaduse, riigilõivuseaduse, söödaseaduse, toiduseaduse ja veterinaarkorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamine on tingitud vajadusest viia eelnimetatud seadused kooskõlla eurodirektiividega. Soovime rakendada ametliku kontrolli tegemist reguleerivat Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2017/625, mida nimetatakse ametliku kontrolli määruseks ja mis kohaldub 2019. aasta 14. detsembril.
Nüüd olulisematest muudatustest. Loobutakse liiduvälisest riigist Eestisse saabuva mitteloomse sööda täielikust kontrollist piiripunktis. Selle asemel keskendutakse selliste söötade kontrollile, mis võivad endast kujutada suuremat ohtu loomade ja inimeste tervisele ning keskkonnale. Sööda nõuetekohasuse kontrollil rakendatakse EL-is tervikuna riskipõhist lähenemist. Söödaseaduses muudetakse ametliku kontrolli ja muude ametlike toimingute rahastamise põhimõtet. Seaduse muutmisega sätestatakse toimingute rahastamise samasugused põhimõtted sarnaselt veterinaarkorralduse seaduses ja toiduseaduses sätestatuga. Senine toimingute eest kogutav riigilõiv asendatakse järelevalvetasuga. Selline tasustamise süsteem arvestab toimingutega seotud tegelikke

kulusid ning võimaldab paindlikkust erinevat tüüpi ettevõtete puhul.
Kitsenevad volitatud veterinaararstide volitused. Tõendamist ja nõuetekohasuse kontrolli teevad edaspidi veterinaarjärelevalve ametnikud. Veterinaar- ja Toiduametiga halduslepingu sõlminud volitatud veterinaararstid teevad edaspidi riiklikus loomatauditõrje programmis ette nähtud proovivõtu toiminguid. Lisaks täpsustatakse sätteid, mis käsitlevad eksperdi arvamusest tuleneva vaidluse korral lisaproovi analüüsimisega seotud kulude katmist. Vaidemenetluse korras on ettevõtjal õigus nõuda algse analüüsi, uuringu või diagnoosi dokumentide läbivaatamist ja vajaduse korral teise analüüsi, uuringu või diagnoosi tegemist teises ametlikus laboratooriumis. Kulud katab sel juhul ettevõtja.
Täpsustatakse mitteloomse sööda ja toidu ametliku kontrollimise kohtade määramist. See tähendab, et kehtestatakse uued piiripunktides ametliku kontrollimise kohtade määramise korrad, sest tulenevalt uuest ametliku kontrolli määrusest on nende määramise kordades võrreldes kehtiva õigusega erinevusi. Veterinaar- ja Toiduamet esitab Euroopa Komisjonile dokumentatsiooni piiripunkti kontrolliks määramise kavatsuse kohta ning Euroopa Komisjon kontrollib, kas asjaomane piiripunkt vastab nõuetele või mitte. Kehtivas seaduses sellist Euroopa Komisjoni poolset hindamist ette nähtud ei ole. Selle muudatuse tõttu pikeneb piiripunkti määramise taotluse menetlemise aeg võrreldes kehtiva korraga vähemalt kolm kuni kuus kuud.
Seisuga 29. mai 2019 oli mitteloomse toidu ja sööda impordil kontrollijaks määratud neli piiripunkti, täiendavaid piiripunkti määramisi ei ole viimase kaheksa aasta jooksul tehtud. Piiripunktides kontrollitakse kõrgema riskiga kaupu, nagu loomad ja loomsed saadused – liha, piim jne. Mitteloomse toidu ja sööda kontroll on ajutiselt muudetud rangemaks, aga kontrollimise kohtade määramise kord sisuliselt ei muutu. Mitteloomse sööda ja toidu ametliku kontrollimise kohtade määramise õigus on liikmesriigil ja nii see ka jääb. Ametliku kontrollimise kohtade osas on Euroopa Liidus ühtlustatud, missugune teave tuleb nimetatud kohtade kohta avalikustada. Ametliku kontrollimise kohtades kontrollitakse mitteloomset toitu ja sööta, mille kohta on Euroopa Liidus tehtud otsus, et nende kontroll liitu sisenemisel on vaja muuta ajutiselt rangemaks teadaoleva või esile kerkiva riski tõttu. Üldjuhul kotrollitakse imporditud mitteloomset sööta ja toitu riskipõhiselt ettevõtja juures.
Täpsustatakse toidu, sööda ja veterinaarjärelevalve tunnitasu komponente ja arvestamise metoodikat. Seni võeti tunnitasu arvutamisel aluseks järelevalveametniku keskmine töötasu ning järelevalvetoimingutega seotud keskmine majanduskulu järelevalveametniku kohta. Selle kulu hulgas ei olnud laboratoorsete analüüside kulu, samuti ei arvestatud keskasutuste asjaomaseid kulusid. Nende komponentide põhjal arvutati VTA kohalike asutuste ja piiripunktide keskmise kulu alusel ühe töötunni keskmine arvestuslik tasu. Uuel, tegevuspõhisel kuluarvestusel põhineval meetodil arvestatakse eelmisel kalendriaastal tekkinud järelevalvetoimingute tegemisega seotud töötasud (sh keskasutus ja tema tugipersonal) ning toimingute tegemisega seotud tegelik majandus- ja muu seotud kulu, sh laboratoorsete analüüside kulud. Järelevalvetoimingute tegemisega seotud töötasude hulka arvestatakse järelevalveasutuse järelevalveametnike ja muude valdkonnaga seotud ametnike ja töötajate kulud proportsionaalselt. Järelevalveteenuse tunnihind saadakse järelevalvetoimingute tegelike kulude jagamisel järelevalveks kuluvate tundide arvuga.
Samuti täpsustatakse õigusasutuste ja pädeva asutuse teabevahetuse korraldust. Muudatuse kohaselt edastab korrakaitseorgan, haldusorgan või valitsusasutus teabe võimaliku rikkumise kohta, mis on seotud Veterinaar- ja Toiduameti kontrolli pädevustega, viivitamata Veterinaar- ja Toiduametile. Esitada tuleb teave sellise rikkumise kohta, mis võib endast kujutada ohtu loomade või inimeste tervisele või loomade heaolule või keskkonnale, ja rikkumise kohta, mis on toime pandud tegelikest asjaoludest teadvalt ja luues ebaõige ettekujutuse. Säte on seotud ametliku kontrolli määruse rakendamisega.
Täpsustakse väljaspool Euroopa Liitu asuvast riigist või territooriumilt pärinevate marutaudi vastu vaktsineerimata lemmikloomade Eestisse toomise keeldu. Edaspidi võib Eestisse tuua ainult vaktsineeritud lemmikloomi.
Seadus peaks eelnõu kohaselt jõustuma 14. detsembril 2019. aastal. Üldisest tähtpäevast erinev jõustumisaeg on kehtestatud sätetele, millega riigilõiv asendatakse järelevalvetasuga. Need sätted jõustuvad 1. jaanuaril 2020. Arvestades asjaolu, et riigilõivu tasumine on söödakäitleja kvartaalne kohustus, peaks see kehtima 2019. aasta viimase kvartali lõpnuni. Järelevalvetasu peaks hakatama koguma alates 1. jaanuarist 2020. Sööda järelevalve rahastamise süsteemi ümberkorraldamisega seotud riigilõivuseaduse muudatus jõustub 1. aprillil 2020. Arvestades asjaolu, et sööda käitleja peab tasuma riigilõivu 10. jaanuariks 2020. aastal vastavalt tema ettevõttes 2019. aasta viimases kvartalis käideldud sööda kogusele, tuleb jätta Veterinaar- ja Toiduametile kui riigilõivu võtjale mõistlik aeg

tasumata riigilõivu sissenõudmiseks.
See on lühidalt kõik seadusmuudatuste kohta, millega eelnõus tegu on.

**16:07 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Kas ettekandajale on küsimusi? Jah, on. Kristina Šmigun-Vähi, palun!

**16:07 Kristina Šmigun-Vähi**
Lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Ma sain teie jutust nii aru, et ettevõtja on kohustatud maksma ise nende analüüside eest, mida ta tellib. Kas siin ei saa olla koostööd nendega, kes kontrollivad? See pole ju ainult ettevõtja huvi, vaid kõigi huvi, et oleks terved loomad ja korralik sööt jne. Kas see ei tekita lihtsalt lisakulutust ettevõtjale?

**16:08 Maaeluminister Mart Järvik**
Jah, osas kohtades siin kulud võivad kasvada, osas väheneda. Aga kohustuslikud tasud on sätestatud Euroopa Liidu otsekohalduva määrusega. Tasu võetakse kogusepõhiselt loomade ja loomsete saaduste, sh loomse sööda Euroopa Liitu toimetamise ja kontrollimise eest. Tasumäärad on õigusaktiga ette antud. Lisaks on kohustuslik tasu ette nähtud söödaettevõtte tegevusloa andmiseks vajaliku kontrolli eest, mida esialgu ei planeeritud, näiteks kui tegu on rikkumise ulatuse või selle mõju kindlakstegemisega. Nii et need on määratud tasud, mis nüüd rakenduvad.

**16:09 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Urmas Kruuse, palun!

**16:09 Urmas Kruuse**
Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt minister! Te oma sõnavõtu alguses märkisite, et üldised riigilõivud asendatakse konkreetse tasuga, arvestades, kui suur konkreetne kulu on, kui palju kontrollimisele aega kulub ja mis sellega kaasneb. Kas te oskate öelda, kas riigieelarve mõistes on see tasu kuluneutraalne, ja kui ei ole, siis kas riigieelarvesse laekub rohkem tulu või vähem? Ja mida see tähendab ettevõtja jaoks: kas see tähendab seda, et konkreetselt ettevõtjal, keda kontrollitakse, kulud kasvavad?

**16:10 Maaeluminister Mart Järvik**
Alustan sellest, et esmatootjale need seadusmuudatused ei laiene ja igati nõuetekohase söödaettevõtte puhul võib rahaline koormus väheneda. Kehtiva õiguse kohaselt tuleb riigilõivu maksta igal aastal, olenemata sellest, kas pädev asutus tegi ettevõttes sel perioodil järelevalvetoiminguid või mitte. Edaspidi ei tule sööda käitlejal igal aastal automaatselt riigilõivu maksta. Tasu kohustus tekib vaid juhul, kui kontroll on toimunud. Näiteks sellise teatamiskohustusega ettevõtte puhul, kelle puhul nähakse väikest riski ja keda kontrollitakse üks kord kolme aasta jooksul kaks tundi, on uus keskmine kulu samal ajavahemikul umbes kolm korda väiksem kui seni, kui tuli maksta igal aastal 64 eurot riigilõivu. Nüüd tuleb kolme aasta jooksul maksta 66 eurot järelevalvetasu. Kolme aasta võrdluses ilmneb selle sektori puhul tasude vähenemine: enne 192 eurot, nüüd 66 eurot. Kui kontrollitakse ainult ühel aastal, siis on selge vähenemine. Aga teatud juhtudel tulevad ka kallinemised, see puudutab kõrge riskiga ettevõtteid. Ühesõnaga, kui on tegu juhtumitega, kus on vaja maksta tasu täiendavate laborianalüüside eest, siis tulevad laborianalüüside kulud juurde ja sel puhul tasud kasvavad. Nii et osal kulu väheneb, osal võib kasvada. Selline see seis on.  Kas tasu on kuluneutraalne või mitte? Ma pigem pelgan, et üldises mõttes võib väikene ülekulu olla. Sa küsisid aga riigieelarve täitumise mõttes. Pigem võib juhtuda, et tuleb väike kasv. Aga ei oska täpselt prognoosida.

**16:13 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Urmas Kruuse, teine küsimus, palun!

**16:13 Urmas Kruuse**
Aitäh! Põhjus, miks ma seda küsin, on see, et ma ei märganud, et eelarve läbirääkimistel oleks VTA-le raha juurde taotletud. Ja te märkisite, tegelikult teatud tasud vähenevad. Nii tekkiski küsimus, kas selle

rahahulga juures on uue seaduse nõuete kohaselt võimalik normaalselt töötada. Vahest vajab süsteem raha juurde? Ma natuke imestan selle üle, et pole arvutatud, kas too tasu on kuluneutraalne või toob eelarvesse raha juurde.

**16:13 Maaeluminister Mart Järvik**
VTA kulud ei tohiks suureneda. Kulud võivad suureneda ettevõttel, kellel on tegemist laborianalüüside kuluga. VTA puhul me täiendavaid kulusid ette ei näe.

**16:13 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Tundub, et rohkem küsimusi ei ole. Aitäh lugupeetud ministrile! Järgmisena palun kõnepulti tulla maaelukomisjoni esindajana Merry Aartil!

**16:14 Merry Aart**
Lugupeetud istungi juhataja! Austatud kolleegid! 14. oktoobril toimunud maaelukomisjoni koosolekul, kus osalesid Merry Aart, Heiki Hepner, Kaido Höövelson, Erkki Keldo, Urmas Kruuse, Ivari Padar, Andrus Seeme ja Tarmo Tamm, otsustati konsensusega määrata eelnõu 90 ettekandjaks Merry Aart. Kohal olid ka minister ja teised ministeeriumi esindajad, kes andsid üsna ammendavaid vastuseid kõikidele küsimustele, mida me küsisime. Saime teada, et vajalik on ajakohastada või tunnistada kehtetuks mitmed loomatauditõrje, sööda-, toidu- ja veterinaarkorralduse seaduse sätted. Eelnõu ettevalmistamisele eelnes väljatöötamiskavatsus, mis saadeti kooskõlastamiseks partneritele Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Rahandusministeeriumile, Justiitsministeeriumile ning arvamuse esitamiseks VTA-le, Põllumajandusuuringutele Keskusele ja mitmele organisatsioonile.
Ausalt öeldes mulle tundub, et meil on ministriga kasutada üks ja seesama paber, ja ma arvan, et ei ole mõtet hakata täpselt sedasama dokumenti siin ette lugema, mille minister juba ette luges. Peatun võib-olla vaid paaril küsimusel, mida maaelukomisjonis rohkem arutati või millele rõhku pandi. Me rääkisime maaelukomisjonis riskipõhisest lähenemisest, riskipõhisest mitteloomse sööda kontrollist. Tundsime huvi, kas selliste söötade nimekiri on koostatud, kas see on olemas. Vastuseks saime, et kui rakendatakse riskipõhist lähenemist, siis nimekirja esialgu olemas ei ole. Need tekivad vastavalt vajadusele. Natuke rohkem oli küsimusi riigilõivude asemel kehtestatavate järelevalvetasude kohta. Minu palve peale me saime Hendrik Kuuselt Maaeluministeeriumist sellise tabeli, kus oli natuke neid kulutusi täpsustatud. Otseselt seda komisjonis üle ei vaadatud, aga selles tabelis on kirjas, kui palju laborikulusid toidu- ja veterinaarjärelevalvel tasub riik. Keskasutuse kulud siin ei kajastu, aga tunnitasu on 12,3 eurot ja kokku teeb see umbes 300 000 eurot aastas. Kulukomponendid on üldistatud ja edaspidi sisalduvad tasus nii laborikulu kui seotud keskasutuse kulud. Tunnitasuks võib kujuneda 20–25 eurot. Prognoos on *ca* 860 000 aastas. Kulukomponentide nimekiri on täpsustatud. Kulukomponentide seas on tööjõukulu, rajatised, seadmed, töövahendid, ametnike koolitus, transport ja lähetuskulud, laboratooriumi analüüsid ja uuringud.
Teine on kogusepõhine kohustuslik tasu. Seni on kirjas kulukomponendid üldise nimekirjana, edaspidi saab kulukomponentide nimekirja täpsustatud. Söödajärelevalve korral on riigilõiv siiamaani 85 000 eurot olnud ja tootjad-töötlejad tasuvad seda neli korda aastas vastavalt käideldud kogustele. Sööda müüja-vahendaja maksab kindla summa üks kord aastas. Esmatootjad on sellest tasust vabastatud, samuti pakendatud sööda müüjad. Edaspidi hakkab olema tunnitasu nagu toidujärelevalve korral. Kohustuslik on koguda tasu söödaettevõtte tegevusloa taotlemise korral tunnitasu määra järgi. Pakendatud sööda müüjad peavad seda tasuma, näiteks lemmikloomatoidu jaemüük ei ole enam esmatootmine.
Juttu oli ka volitatud veterinaararstidest. Volitatud veterinaararstidele ei delegeerita söödaseaduses sätestatud nõuete kontrollimist. See on tasapisi nagunii järelevalveametnikele läinud. Aga veterinaararstidele jäävad alles riiklikus loomatauditõrje programmis ettenähtud proovivõtutoimingud. Natukene oli veel juttu piiripunktidest ja ametlikest kontrollimise kohtadest, mis nüüd ühtlustatakse. Meil on kaheksa piiripunkti ja kontrollimise kohta, kaheksa aasta jooksul neid juurde tehtud ei ole. Maaelukomisjon pidas istungi ka 15. oktoobril ja otsustas seal konsensusega teha ettepaneku võtta eelnõu 90 täiskogu päevakorda 21. oktoobril 2019, teha ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks üks nädal, seega esitada need hiljemalt 28. oktoobril 2019 kell 17.15. See tuleneb sellest, et selle seaduse jõustumisega on üsna kiire: see peab jõustuma 14. detsembril 2019. Minu poolt kõik.

**16:20 Esimees Henn Põlluaas**
Kas ettekandjale on küsimusi? Tundub, et ei ole. Aitäh! Kas on soovi avada läbirääkimised? Tundub, et ka seda soovi ei ole. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 90 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõppenud. Määran muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 28. oktoobri kell 17.15. Aitäh!

---

## **3.** 16:21 Arupärimine välistööjõu vajaduse kohta põllumajandussektoris (nr 5)

**16:21 Esimees Henn Põlluaas**
Lähme järgmise päevakorrapunkti juurde, milleks on Riigikogu liikmete Urmas Kruuse, Valdo Randpere, Hele Everausi, Kalle Laaneti, Urve Tiiduse, Ants Laaneotsa, Marko Mihkelsoni, Signe Kivi, Jüri Jaansoni, Vilja Toomasti, Andrus Seeme, Toomas Kivimägi, Taavi Rõivase ja Erkki Keldo 24. septembril k.a esitatud arupärimine välistööjõu vajaduse kohta põllumajandussektoris. Meenutan lühidalt arupärimise protseduuri. Kõigepealt toimub arupärijate esindaja sõnavõtt kõnepuldist kuni viis minutit. Ministri vastus võib kesta 15 minutit ja pärast seda võib iga Riigikogu liige esitada ministrile ühe küsimuse, mis kestab ühe minuti. Peale seda saab alustada läbirääkimisi. Palun kõnepulti arupärijate esindaja Urmas Kruuse!

**16:22 Urmas Kruuse**
Austatud istungi juhataja! Auväärt kolleegid! Ei ole mingi saladus, et juba mõnda aega on Eesti põllumajanduses valitsenud tööjõupuudus. Eriti tunda annab see suvel, kui tööandjad ei leia puhkusele suunduvate töötajate asendajaid ja põllumees ei saa alati kindel olla, et tal jätkub piisavalt töökäsi, kes saagi põllult ära koristaks. Raske on leida inimesi, kes marja- ja köögiviljasaagi ära võiks koristada. Tuleb tunnistada, et elu edenedes ei ole kohalik inimene enam eriti motiveeritud rasket põllutööd tegema, välistööjõu palkamine on aga piiratud kvootidega.
Tänavu aprillis kirjutas Maaleht, et lisaks hooajatööle vajab see sektor tegelikult inimesi, kes on valmis farmides ja mujal põllumajandussektoris töötama aasta ringi. Me võime öelda, et kui suurfarmid on kasutanud välistööjõudu juba pikemat aega, siis nüüdseks on see laine jõudnud ka väiksematesse põllumajandusettevõtetesse. Sellest tulenevalt on meie fraktsiooni liikmetel mitu küsimust maaeluministrile.
Siseminister saatis 13. septembril 2019. aastal kooskõlastusele määruse, mille eesmärk on sisserände piirarvu jagamine vastavalt elamisloa taotlemise põhjusele. Pressiteates teatas siseminister Helme, et kuna töötamiseks antavad elamisload on jaotatud viie suurima tööjõupuudusega valdkonna vahel – need on tervishoid, haridus, info- ja sidevaldkond, töötlev tööstus, veondus ja laondus –, siis see võimaldab Eestisse tuua just nimelt arste, õpetajaid, insenere ja muid nimetatud alade inimesi. Sellest määrusest jääb mulje, et põllumajandus ei ole prioriteetne ja täiendavat tööjõudu ei vaja.
Meil on ministrile kolm küsimust. Kas põllumajandussektoris eksisteerib tööjõupuudus? Kas põllumajandussektori tööjõupuudus on prioriteet, millega peaks valitsus tegelema? Miks ei ole põllumajandussektor valdkondade hulgas, kus on kõige suurem vajadus välistööjõu järele? Aitäh!

**16:25 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Palun kõnepulti maaeluminister Mart Järviku!

**16:25 Maaeluminister Mart Järvik**
Austatud istungi juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed, arupärijad! Esitatud arupärimine sisaldab kolme küsimust tööjõu olukorra kohta põllumajanduses. Tegemist on olulise teemaga ning võtan küsimused vastamiseks ette esitamise järjekorras.
Esimene küsimus: kas põllumajandussektoris eksisteerib tööjõupuudus? Tööjõu vajaduse küsimust põllumajandussektoris on vaja vaadelda ja käsitleda kahest aspektist. Esiteks, alaline tööjõud ja teiseks, ajutine ehk hooajaline tööjõud. Mis puudutab alalist tööjõudu, siis aasta-aastalt on põllumajanduse osatähtsus alalises tööhõives vähenenud. Ametlike andmete kohaselt töötas 1992. aastal põllumajanduslikus tootmises 80 000 töötajat, aastal 2018 aga ainult 15 300 inimest. Seega vähenemine

on ligi kuus korda. See moodustab üksnes 2,3% kogu Eesti tööhõivest. Põhiline tööhõive vähenemist soodustav tegur on olnud investeerimine uutesse kaasaegsetesse masinatesse, seadmetesse ja tehnoloogiatesse, samuti tõu- ja sordiaretusse. Eriti piima, liha ja teravilja tootmine on selle tulemusel jõudsalt kasvanud, samas on see võimaldanud toime tulla järjest vähema arvu alaliste töötajatega. Statistikaameti andmetel oli 2019. aasta teises kvartalis täitmata töökohtade osatähtsus kõige suurem info ja side alal: 3,1%. Põllumajanduse, metsanduse ja kalanduse valdkonnas oli vabade töökohtade osakaal üks kõige väiksemaid: 0,7% ehk kokku 207 täitmata töökohta. Vabadest töökohtadest paiknes viiendik ehk 43 töökohta Ida-Virumaal, sellele järgnes Põlvamaa 25 töökohaga ning Jõgevamaa 20 töökohaga. Alalise oskustööjõu puuduse edasist süvenemist võib eelkõige põhjustada maaelanike arvu jätkuv vähenemine ja sealse elanikkonna vananemine. Mõju on ka sellel, et noortel pole erilist motivatsiooni õppida maaettevõtluse ja üldse põllumajandusega seotud erialasid ning maale elama asuda. Nii on Eestis alla 40-aastaseid põllumajanduslike majapidamiste juhte üksnes 15%. Samas kui üle 65-aastaseid on 28%. See tähendab, et rohkem kui iga neljas juht on praegu juba pensionieas. Siiski ei ole põllumajandussektoris põhjust rääkida alalise tööjõu nii suurest puudusest, et valitsus peaks sellega eraldi ja kiirendatud tempos tegelema.

Teiseks, ajutise ehk hooajalise tööjõu puudus ja täiendav vajadus. Ajutise hooajalise tööjõu suur vajadus põllumajanduses on seotud eelkõige aianduse, puuvilja- ja marjakasvatuse ning köögiviljandusega, aga ka kartulikasvatusega. Nõudlus sellise hooajalise tööjõu järele pole suur mitte ainult Eestis, vaid kogu maailmas. Hooajalise tööde jaoks töökäte leidmine on üks tootjate põhiprobleeme. Arvutuste põhjal vajab üksnes maasikakasvatus üle Eesti koristusperioodil umbes 400 korjajat. Eestis endas on vaba tööjõudu hooajaliseks rakendamiseks järjest vähemaks jäänud ning on tekkinud surve aina enamaks odavama välistööjõu kasutamiseks. Ametlikel andmetel esitati Politsei- ja Piirivalveametile 2018. aastal ligikaudu 22 000 lühiajalise töötamise registreerimise taotlust, sellest 1693 põllumajanduses, metsanduses ja kalanduses, mis oli kaks korda rohkem kui aastal 2017. Tänavuseks aastaks on PPA prognoosinud, et kokku esitatakse *ca* 30 000 lühiajalise töötamise taotlust. Kõige enam tuleb hooajatöölisi Ukrainast, Moldovast, Valgevenest, Gruusiast ja Venemaalt. Palju on kaasa aidanud see, et 2017. aastal lihtsustati hooajatöötajate töölevõtmist. Muu hulgas kaotati kohustusliku palga kriteerium ning pikendati riigis viibimise lubatavat maksimaalset aega üheksa kuuni.

Ministrina ja valitsuse liikmena pean vajalikuks rõhutada, et ettevõtjatele vajalike hooajatööde probleemi ei saa lahendada üksnes välistööjõu piiramatu sisselubamisega sotsiaalse keskkonna, turvalisuse ja riigi julgeoleku arvel. Sisserände, sh töörände poliitika on Eestis kogu aeg olnud pigem ettevaatlik ja konservatiivne ning isiklikult ma toetan sellist lähenemist. Meile ei saa olla vastuvõetav ka see, et Eestisse tuuakse võõrtööjõudu selliste vahendus- ja rendifirmade kaudu, kes riigieelarvesse makse ei maksa, aga samas võtavad vahendamise eest ülisuurt vaheltkasu.

Põllumajandusettevõtjad võiksid rohkem mõelda ja tegutseda selles suunas, et lahendada hooajaks vajalike töökäte probleem võimalikult suures ulatuses Eesti-siseselt, sh Narva ja muu Ida-Virumaa vaba tööjõu kasutamisega. Üldine põhimõte on aga ikkagi see, et iga ettevõtja, ka põllumajandustootja peab ette nägema oma tööjõuvajaduse ja sõltuvalt oma tootmissuunast ja tootmismahtudest ise lahenduse leidma, kuidas leida täiendavaid käsi hooajaliste tööde tegemiseks. Riik ega ükski ministeerium ei saa tagada, et konkreetsel ettevõtjal on vajalik tööjõud olemas.

Arupärijate teine küsimus: "Kas põllumajandussektori tööjõupuudus on prioriteet, millega peaks valitsus tegelema?" Maaeluministrina ja valitsusliikmena pean oluliseks rõhutada, et valitsus peab omama laiemat ja sügavamat vaadet põllumajandusele ja üldse maaelule. Prioriteetne, strateegiat puudutav probleem on eelkõige see, kuidas suurendada maapiirkondade elujõudu. Selle lahendamine algab inimestest, eelkõige noortest peredest. Valitseva olukorra ja tendentside iseloomustuseks toon välja mõned arvud.

Võrreldes 1992. aastaga oli maaelanike arv 2011. aasta rahvaloenduse ametlikel andmetel vähenenud 35 000 inimese võrra. Kui aastal 2001 oli Eestis 55 000 põllumajandustootjat, siis 2016. aastaks oli neid ainult 17 000 ehk vähenemine oli rohkem kui kolmekordne. Eelmisel aastal lahkus Eesti maapiirkondadest välismaale veel 6500 inimest. Valdav enamik nendest on parimas töö- ja elujõus noored vanuses 20–34 aastat. Mitmes maakonnas on juba iga neljas alaline elanik vanem kui 65 aastat. Tõenäoliselt on väga paljudele üllatav Statistikaameti välja toodud näitaja, mille kohaselt Eesti maismaa pindalast, mis on 43 465 ruutkilomeetrit, on asustamata tervelt 22 593 ruutkilomeetrit ehk 52%. See on mõtlemapanev number. Üle poole Eesti territooriumist on selline maa, kus ühel ruutkilomeetril ei ela mitte ühtegi inimest.

Süsteemse ja järjekindla regionaalpoliitika puudumine on viinud Eestimaa kreeni Tallinna ja kogu Harjumaa suunas. Praktiliselt kõigis teistes piirkondades tööealine elanikkond väheneb. Ja sellega koos ahenevad võimalused nii põllumajandusliku kui ka muu ettevõtluse arendamiseks. Meie selge eesmärk on muuta maaelu senised pikaajalised negatiivsed trendid uuesti positiivseks. Muu hulgas on vajalik analüüsida teiste arenenud riikide maaelu-, regionaal- ja tööhõivepoliitikat. Üldjuhul hoidutakse poliitikast, mis tooks kaasa põllumajanduse tööhõive ja maaelanikkonna vähenemise, ja seda mitmel põhjusel. Esiteks, arenenud riikide tööstus ei vaja tänapäeval enam täiendavat tööjõudu. Pigem on probleemiks tööpuudus. Töötute ülalpidamine linnades on ühiskonnale tunduvalt kulukam kui osalise tööhõivega väikefarmerite toetamine. Teiseks, maaelanikkonna vähenemine avaldab negatiivset kõrvalmõju kõigile riigielu sfääridele infrastruktuurist ja riigikaitsest alates kuni kultuurielu ja looduskaitseni. Maaelu järjekestvuse tagamisel ja arendamisel ei ole ka meil Eestis lihtsaid ja kiireid lahendusi. Vajalik on tervikliku ja süsteemse meetmete kompleksi rakendamine, ja mitte ainult Maaeluministeeriumi tasemel, vaid kogu valitsuse ja Riigikogu osalusel. Kvalifitseeritud alalise tööjõu probleemid põllumajanduse ja muu maaettevõtluse edendamisel on võimalik lahendada üksnes siis, kui maalt linnadesse ja välismaale lahkunud kümned tuhanded inimesed, samuti noored haritud pered leiaksid uuesti tahtmise ja motivatsiooni maale elama ja töötama asuda.
Ja arupärijate kolmas küsimus: "Miks ei ole põllumajandussektor valdkondade hulgas, kus on kõige suurem vajadus välistööjõu järele?" Küsimus on ajendatud infost, mille kohaselt siseminister saatis 13. septembril 2019 kooskõlastusele määruste eelnõud, mille kohaselt jagatakse elamisload viie suurima tööjõupuudusega valdkonna vahel: tervishoid, haridus, info- ja sidevaldkond, töötlev tööstus, veondus ja laondus. See võimaldab Eestisse tuua neid spetsialiste, keda on kõige rohkem vaja. Põllumajandussektorit selles nimekirjas tõepoolest ei ole, kuid rõhutan, et Siseministeeriumi kavandatud meetmed peavad silmas sisserände piirarvu ja selle alusel tähtajaliste elamislubade väljaandmist. See ei puuduta hooajalist välistööjõudu. Hooajalisele tööle Eestisse tulnud välismaalased ei vaja tähtajalist elamisluba ja nende suhtes ei kehti sisserände piirarv. Nad registreeritakse eraldi selleks ettenähtud korras. Seega valitsuse kavandatud määrus prioriteetsete valdkondade määramiseks sisserände piirarvu jagamisel ja tähtajaliste elamislubade väljaandmisel ei piira ega takista mitte mingil viisil ajutiste hooajatööliste palkamist välismaalt põllumajandussektorisse. Tänan tähelepanu eest!

**16:40 Esimees Henn Põlluaas**

Aitäh! Lugupeetud ministrile on ka küsimusi. Esimesena Kalle Laanet, palun!

**16:40 Kalle Laanet**

Aitäh! Tänan nende vastuste eest! Ma alustan julgeolekuaspektist. 1990. aastate algul olin mina Saaremaal abiprefekt. Selleks, et saada leivale ka vorsti peale, käisin ma üsna mitu suve järjest Soomes maasikaid korjamas. Kindlasti vaatasid soomlased ka mind kui tõsist julgeolekuohtu: näed, vaata, eestlane tuli ja mine tea, mis ta siin teeb. Aga see selleks. Ma usun, et väga paljud on seda tööd teinud, ja nagu ma teie CV-st loen, ka teie olete pikalt Soomes töötanud. Aga te käisite mõni nädal tagasi Saaremaal visiidil, kus te kohtusite ka mitme põllumajandusettevõtjaga. Mis nad teile oma muredest välja tõid?

**16:41 Maaeluminister Mart Järvik**

Kui ma alustan sellest, kust sina alustasid, siis tõesti, me oleme mõlemad väljaspool Eestit Soomes pikalt tööl olnud. See oli mulle väga hea kogemus. Mina maasikaid ei korjanud, ma olin tehniliste tööde peal. Tänu sellele tegin palju aastaid Eestis müügitööd ja ka ehituse järelevalve tööd, et talumeestel oleks lihtsam vilja kuivatada.
Aga Saaremaal käies kohtusin tõesti mitme ettevõtjaga ja, huvitav-huvitav, saarlased seda probleemi ei püstitanud, et neil oleks tööjõuga probleemi. Neil oli muid muresid, aga tööjõuprobleem ei tulnud Saaremaal mitte kordagi käsitlusele. Nii oli.
Aga sa puudutasid ka julgeolekuteemat. Ma ei mõelnud julgeolekut oma vastuses märkides mitte seda, et võõrad tulevad siia ja tekitavad julgeolekuriski. Julgeolekurisk seisneb selles, et kui Eestimaa on tühi – nii nagu on juba pool Eesti pindalast peaaegu tühi, keskmiselt pole ruutkilomeetril mitte ühtegi inimest – , siis varsti leiab idanaaber tee, kuidas jalutada otse Tallinna, nii et ei pea ühtegi pauku tegema. Ja see on kõige suurem julgeolekurisk.

**16:43 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Vilja Toomast, palun!

**16:43 Vilja Toomast**
Aitäh! Hea minister! Te lugesite ette kõik need probleemid, mille pärast me teile selle arupärimise ju tegelikult esitasime. Aga nendes vastustes, mis te meile andsite, ei kuulnud ma küll mitte ühtegi konkreetset mõtet või ettepanekut, et kuidas seda probleemi siis lahendada. Näiteks öelge mulle seda, kuidas te siis kavatsete idavirumaalased mujale Eestimaale tööle tuua. Te ütlesite, et välistööjõudu sisse ei taha lasta ja et on teada, et maaelanikkond väheneb kogu Eestis. Ainuke näide, mida teha, tulenes sellest, et Ida-Virumaal on tööpuudus. Kuidas te siis idavirumaalased Lõuna-Eestisse või Kesk-Eestisse tööle käima saate? Öelge kas või üks mõte!

**16:44 Maaeluminister Mart Järvik**
Ma hakkan küsimuse eesotsast pihta. Kui te kuulasite hoolega, siis ehk kuulsite ka seda, et püsitööle ehk mittehooajalisele tööle inimesi vaja ei ole. Päringute põhjal otsustades selle järele põllumeestel vajadust pole. Abi on vaja hooajatöödele ja hooajatööliste riiki toomine on meil reguleeritud. Arvud küll suurenevad, aga me saame kenasti hakkama, neid inimesi on võimalik Eestisse tuua. Aga mis puudutab Ida-Virumaad, siis ma arvan, et selle lahenduse kallal peab ka ministeerium vaeva nägema. Haldusala ametnikele ma igal juhul kannan selle teema ette, kas on võimalik kuidagi organiseeritult Ida-Virumaalt suurematele maasikakasvatajatele tööjõudu appi organiseerida. Vahe ei ole siin ju milleski muus kui ainult väiksemas vahemaas. Eestist oleks lihtsam töötuid inimesi kohale tuua ja tööle rakendada kui naaberriikidest tööjõudu otsida. Nagu ma mainisin, naaberriikidest tulnud tööjõu puhul on probleem see, et kasutatakse renditööjõudu, jättes tihti riigimaksud maksmata. See on mure, mis tuleb Siseministeeriumil seadusega lahendada.

**16:46 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Jevgeni Ossinovski, palun!

**16:46 Jevgeni Ossinovski**
Aitäh! Austatud ettekandja! Ida-Virumaa elanike liikumine mujale Eestisse vaevalt et eeskätt transpordiprobleem on, nii et riik peaks hakkama idavirukaid kuskile teise piirkonda vedama. Aga seda tasub küll mõelda, milliseid samme võiks riik astuda seoses sellega, et maaelanikkond väheneb, nagu teiegi välja tõite. Üks konkreetne samm, mille eelmine valitsus otsustas astuda, puudutab elamufondi arendamist maapiirkondades, muu hulgas selleks, et soodustada tööjõu mobiilsust. Tegu on nn üürielamute programmiga. Te olete selle eelarvega otsustanud seda meedet kärpida pea 20 miljonilt 3 miljoni euroni, mis tegelikult annab võimaluse Eestis rajada kaks, võib-olla kolm objekti. Sellest tulenevalt on mul küsimus: kas selline Vabariigi Valitsuse otsus riigieelarve kasutamise kohta soodustab ja toetab maaelu arengut või mitte?

**16:47 Maaeluminister Mart Järvik**
Kui vastata sellele küsimusele lühidalt, siis kindlasti oleks sellised üüripinnad hea võimalus inimesi hooajalise töö ajaks majutada. Nad saaksid ööbida nendel vastehitatud rendipindadel. Aga kui vaadata, kui palju see programm maksma läheb ja kui palju oli vaja eelarvet kokku pandes kokku hoida, siis võib öelda, et vahest oli otstarbekas teatud asjad mingiks perioodiks edasi lükata. Lisan ka, et Ida-Virumaalt tööjõudu Kesk-Eestisse tuua peaks esmalt olema ikkagi ettevõtjate enda mure. Tean päris mitut suurtootjast maasikakasvatajat. Üks nendest tegutseb Tartumaal ja on väga edukas tootja, kes kasvatab maasikaid tunnelites ehk katmikalal. Ta on oma maasikakasvatuse välja arendanud nii, et korjab maasikaid mai lõpust kuni oktoobrini välja. Ja tema on leidnud omale püsikaadri, kes käib on tema juures suvetööl ja tuleb järgmisel aastal jälle tagasi. Sealhulgas kasutab ta ka Ida-Virumaa inimesi. Ma kohtusin temaga paar nädalat tagasi. Nii et see ei ole päris utoopia, Ida-Virumaa inimesi on reaalselt võimalik hooajatöödel rakendada.

**16:49 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Toomas Kivimägi, palun!

**16:49 Toomas Kivimägi**
Aitäh, härra juhataja! Väga lugupeetud ettekandja! Teie sõnavõtu algus oli mõneti lootustandev, sest te möönsite igati adekvaatselt tegelikke probleeme – maaelanikkond vananeb ja väheneb ühteaegu – ja tõite välja ka tegelikult väga murettekitavaid numbreid. Aga see Saaremaa näide ei kannata vähimalgi määral kriitikat. Ainuüksi ühe aastaga kasvas vajadus hooajatöötajate järele 40%: 22 000 *vs.* 30 000. See ei ole pastakast välja imetud probleem, see on tegelik probleem, millega maal teie enda valdkonda kuuluvad ettevõtjad kokku puutuvad. Mul on ka tõsiselt kahju, et te tegelikult ei pakkunud mitte ühtegi lahendust välja. Füüsiliselt meil endal ju inimesi ei ole ja te ütlete, et ettevõtjad peavad ise lahenduse leidma. Mis on selles halba – just nimelt, lahutame tõesti alalise ja hooajalise töö –, kui väljast hooajalist tööjõudu tuua? Kas see on ka teie hinnangul julgeolekurisk? Selle abil saaksid Eesti enda inimesed aastaringset ja võib-olla paremini tasustatavat tööd.

**16:50 Maaeluminister Mart Järvik**
Aitäh täiendava küsimuse eest! Ma ei väitnud mitte kordagi, et välistööjõu hooajaline kasutamine on mingil moel halb. Meie seadusandlik baas on lubanud järjest rohkemaid inimesi siia hooajatöödele tuua. Ma ei näe selles mingit tõsist probleemi, ka selle seadusmuudatuse valguses. Neid inimesi saab ka edaspidi hooajatöödel kasutada.

**16:51 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Annely Akkermann, palun!

**16:51 Annely Akkermann**
Suur tänu, hea juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma teie ettekandest siiski ei saanud aru, kas maal on tööpuudus või tööjõupuudus. Eestimaa Talupidajate Keskliit ja ka Eesti Põllumajandus-Tööstuskoda räägivad tööjõupuudusest maal. See puudutab just tööd, kus on tegu keerukamate ülesannete ja suurema vastutusega, näiteks töö loomadega või siis nüüdisaegse tehnikaga. Kuidas siis ikkagi on: kas on tööpuudus või tööjõupuudus?

**16:51 Maaeluminister Mart Järvik**
Tööjõupuudus on sektori andmetel põhiliselt hooajatöödel. Põllumajandustöötajate püsitöökohtade katmine on, ma lugesin teile ette, päris edukas – tööjõudu on puudu ainult 0,7%. Ja see laheneb sektori andmetel enamasti aasta jooksul ilma muredeta. Püsitööjõudu meil ei ole vaja väljastpoolt sisse tuua. Lisakäsi on vaja hooajaliste tööde tegemiseks.

**16:52 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Kristiina Šmigun-Vähi, palun!

**16:52 Kristina Šmigun-Vähi**
Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Te ütlesite, et põllumajandus ei ole valitsuse prioriteet number üks. Palju suurem probleem on see, et ühiskond vananeb ja noored liiguvad linnadesse elama. Ka on teada, et varsti lõppevad kõik põllumajandustoetused, mida me Euroopa Liidust saame. Kas teid maaeluministrina ei muserda, ei hirmuta see, et varsti on põllumajandusega lõpp ja maaelu ei ole enam?

**16:53 Maaeluminister Mart Järvik**
Sellist väljaütlemist kohe kindlasti ei olnud. Ma ei öelnud kordagi, et põllumajandus ei ole praegusele valitsusele prioriteet. Väidan, et ma ei ole seda öelnud. Te ütlesite, et põllumajandustoetused kaovad üldse, aga praegu käivad läbirääkimised uuel rahastusperioodil rahastamise üle ja kindlasti tulevad ka uuel perioodil põllumajandustoetused. Praegu lihtsalt ei ole selge, kui suured need tulevad. Me hakkame toetuste saamisel jõudma 70% lähedale üldisest tasemest, aga tahame läbirääkimistel kindlasti saavutada paremat taset. See kõik seisab veel selle aasta lõpul ees. Ma ei ole sugugi kindel selles, et kui Euroopa Liit ikka edasi kestab, siis ei tule veel ühte rahastamisperioodi, kus meile makstakse endiselt põllumajandustoetusi.

**16:54 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Andres Sutt, palun!

**16:54 Andres Sutt**
Aitäh! Hea minister, aitäh hea ülevaate eest, kust tuli väga ilusti selle probleemi teravik välja! Pean silmas just hooajatööliste suurt vajadust. Kui ma teist õigesti aru sain, siis teie eelistus oleks, et tööandjad leiaksid täiendava hooajalise tööjõu pigem Eestist. Siit ka minu küsimus. Miks nad teie arvates seda siiamaani ei ole leidnud? Ja kui suurel määral võiks saada ajutise tööjõu vajadust Eesti sisemise tööjõu abil katta? Milline see proportsioon võiks olla?

**16:55 Maaeluminister Mart Järvik**
Aitäh küsimuse eest! Ma arvan, et me ei saa kindlaid proportsioone paika panna. Aga üldine põhimõte on nii Eesti toidu kui ka Eesti tööjõu puhul sama: eelista eestimaist. Kui on võimalik võtta tööle Eesti elanikud, on sellest meile kõigile kõige rohkem kasu. Ja seda hulka, mis on vaja väljastpoolt ajutise tööjõuna sisse tuua, võimaldavad tuua ka seadused – sellest ma oma ettekandes rääkisin. Paraku see arv on tõusutrendis ja ettevõtjad on sageli oma taotlustega valitsuse poole pöördunud. Kindlasti me suudame need taotlused rahuldada, aga see ei saa olla eraldi eesmärk, et me hakkame ainult välistööjõudu kasutades Eesti põllumajandust arendama.

**16:56 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Urmas Kruuse, palun!

**16:56 Urmas Kruuse**
Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt ettekandja! Te viitasite töötukassale ja nendele inimestele, kes töötukassas arvel on, olles koormaks maksumaksjale. Parem oleks nad maale põllumajandustööle saata. Milline see metoodika on või kuidas seda peaks korraldama? Kas nad saadetakse sundkorras mingeid tööpäevi tegema või mis see teie ettepanek on? Te ju viitasite sellele võimalusele.

**16:57 Maaeluminister Mart Järvik**
Aitäh küsimuse eest! Kindlasti ei hakka me sundkorras inimesi kuskile suunama. Me tahame Maaelu Edendamise Sihtasutuse ehk MES-i kaudu luua täiendavad võimalused maale elama asumiseks. Me tahame luua tingimused, et inimesed koliksid Tallinnast, Harjumaalt ning Tartu kandist, samuti piiri tagant maale elama. See on põhieesmärk, millega me kavatseme tegeleda. Meie soov, meie eesmärk, rõhutan veel kord, on luua tingimused inimeste maale elama asumiseks. Aga see pole mitte kuuajaline protsess, võib-olla saame tehtud ettepanekute järel saadud tulemustest rääkida järgmise aasta keskel või veelgi hiljem. Ei juhtu midagi kiirelt, järsult, aga me loome tingimusi maale elama asumiseks.

**16:58 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Lauri Läänemets, palun!

**16:58 Lauri Läänemets**
Aitäh, hea eesistuja! Lugupeetud minister! Olen juba pikemat aega elanud Türi vallas – see peaks ka teile tuttav kant olema – ja selles vallas on väga palju suuri ja ka väiksemaid põllumajandusettevõtteid. Olles juhtinud enne haldusreformi ühte omavalitsust, mis ühinenud Türi valla koosseisu läks, olen ma lähedalt kokku puutunud tööjõu küsimusega, mis põllumajanduses üsna terav on. Üks suuremaid probleeme puudutab just noori peresid, sest maale kolimist takistab heade, kvaliteetsete elamiskohtade puudus. Te just vastasite Jevgeni Ossinovski küsimusele, mis puudutas üürielamute programmi vähendamist. Ma vaatan ka, et järgmise aasta riigieelarves olete te otsustanud vähendada ligi 12 miljoni euro võrra korterelamute rekonstrueerimise programmi, mis siiamaani on väga palju maal elavaid inimesi aidanud. Teie vastus Jevgeni Ossinovskile oli, et põllumajanduse ...

**17:00 Esimees Henn Põlluaas**
Paluks küsimust!

**17:00 Lauri Läänemets**
Jah-jah, esitan selle küsimuse kohe ära. Te vastasite Jevgeni Ossinovskile ...

**17:00 Esimees Henn Põlluaas**
Küsimust paluks juba! Aeg on väga palju üle läinud.

**17:00 Lauri Läänemets**
Teie kui maaeluministri nägemus on, et tuleb maaelu pealt kokku hoida. Kas ma sain teist õigesti aru?

**17:00 Maaeluminister Mart Järvik**
Ma ei saanud küsimusest aru. Mida tuleb kokku hoida?

**17:00 Esimees Henn Põlluaas**
Minister vastab nii, kuidas talle küsimus tundus. Ma ei anna pikemat aega selle pärast, et lugupeetud küsija nii palju aega ületas.

**17:00 Maaeluminister Mart Järvik**
Palun vabandust, ma tõesti ei saanud sellest küsimusest aru. Mida tuleb kokku hoida?

**17:00 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Hanno Pevkur, palun!

**17:00 Hanno Pevkur**
Hea istungi juhataja! Härra minister! Ma kuulasin teie vastuseid ja panin tähele, et te toetate üsna tugevalt protektsionismi: et jumala pärast keegi väljast ei tuleks Eestisse tööd tegema. Teie vastustest võis nii aru saada. Ja teil oli üks lause, kus te ütlesite, et "kui Euroopa Liit veel alles on". Kas teil on Euroopa Liidu tuleviku kohta natukene rohkem infot kui meil siin saalis? Aga see on tegelikult selline vahereplik. Küsimus teile kui valitsusliikmele on hästi lihtne. Milline on valitsuse positsioon välistöötajate suhtes? On ju teada, et meil on nii kultuuri kui ka spordi valdkonnas, ent muudeski sektorites, näiteks IT- ja põllumajandussektoris, palju töökohti, kuhu tegelikult välistöötajaid oodatakse. Eesti on neile avatud olnud. Milline on valitsuse ametlik positsioon välistöötajate suhtes?

**17:02 Maaeluminister Mart Järvik**
Mina saan oma vastuses ikkagi lähtuda oma valdkonna ja oma ministeeriumi seisukohast. Kordan veel kord, et hooajatööliste järele on suur vajadus ja see vajadus kaetakse igati seaduslikult, tuues vastavalt võimalusele välistööjõudu sisse. Sektori arvamus on see, et püsitööjõudu meil väljastpoolt vaja ei ole, ja mina saan toetuda ainult sektori arvamusele.

**17:02 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Helmen Kütt, palun!

**17:02 Helmen Kütt**
Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud minister! Ma loodan, et me oleme ühel meelel, et maaelu ei ole ainult põllumajandus. Sellesse tervikusse kuulub muudki. Täna oli sotsiaalkomisjonis väga pikk arutelu, mille käigus hooldekodude juhid, kes töötavad maapiirkondades, kurtsid töötajate puudust. Ka ei ole võimalik inimesi koolitada, kuna töötajaid lihtsalt pole. Enne kolleeg Lauri Läänemets küsis elamuprogrammi kohta. Valitsuses istuvad eri valdkondade ministrid ühe laua taga ja maaelu koosneb eri sektoritest. Kas teie meelest siiski ei oleks nn korterite programmi elluviimine võimalus tuua maale inimesi, kes muudaksid elu maal võimalikuks mitte ainult põllumajandussektoris töötades? See aitaks ka teiste valdkondade inimestel – pedagoogid, lasteaiakasvatajad jt –maale elama minna.

**17:03 Maaeluminister Mart Järvik**
Aitäh küsimuse eest, hea Helmen! Ma võin öelda, et olen sinuga täiesti ühte meelt selles osas, et maale tuleks kohtades, kus selle järele on vajadus, täiendavaid pindasid juurde ehitada. Praegune

valitsuskoalitsioon järgmise aasta eelarvesse neid vahendeid ei suutnud leida ja maaeluminister üksi ei saa ka ühtegi rida sinna juurde kirjutada. Ma loodan, et järgmine eelarve on selles mõttes parem ja need ettepanekud saavad teoks.

**17:04 Esimees Henn Põlluaas**

Tundub, et rohkem küsimusi ministrile ei ole. Aitäh! Järgnevad läbirääkimised, kus saavad sõna võtta kõigepealt arupärijate esindajad, seejärel fraktsioonide esindajad ja Riigikogu liikmed. Sõnavõtt kõnepuldist on viis pluss kolm minutit, kohapealt kaks minutit. Palun arupärijate esindajana kõnepulti Urmas Kruuse! Kolm minutit lisaaega.

**17:05 Urmas Kruuse**

Austatud istungi juhataja! Auväärt kolleegid! Auväärt minister! Eesti Panga hinnangul oli välistöötajate panus 2018. aastal 3,9%-lisse majanduskasvu umbes 1,3%. Kõige enam on viimastel aastatel välistöötajaid palgatud ehituses, põllumajanduses ja töötlevas tööstuses. Meie arupärimine puudutas eelkõige just nimelt alalise elamisloaga töötajate tööd Eestis ja nende värbamist ka maapiirkondades. Isegi sel juhul, kui on õige ministri väide, et maal on puudu umbes 0,7% töötajatest, on ikkagi halb, et selles elamisloapaketis on konkreetselt põllumajandussektorile eraldatud 0,0%. Arupärijate mõte oligi juhtida tähelepanu sellele, et tegelikult sellele ei mõelda.
Ma olen nõus, et ajutist tööjõudu kasutatakse maal praegu ja ilmselt ka tulevikus rohkem. Aga küsimus, miks alalist tööjõudu on ka põllumajanduses rohkem vaja, on seotud paari olulise aspektiga. Esiteks märgin, et ilmselt me kasutame erinevaid infoallikaid. Meile teadaolevalt – põllumajanduse esindusorganisatsioonid on viidanud just nimelt ka alalise tööjõu vajadusele – on üks oluline tegur, mida tuleb tähele panna, sisendite kulud, kaasa arvatud tööjõuga seotud kulud. Üks väga pikaajaline trend, mis on püsinud ligi kümme aastat, on see, et teatud müügihinnad ei ole tõusnud. Ja see tähendab seda, et surve kulude allasurumisele on väga suur. Üks osa sellest probleemist on seotud tööjõuga. Küsimus ei ole ainult selles, kui paljud inimesed soovivad selles sektoris töötada, vaid ka selles, milliste kuludega ollakse valmis seal töötama ja millist palka soovitakse teenida. See viitab sellele, et teatud mõttes on sinna sisse kodeeritud vajadus ka välistööjõu järele. Kindlasti on mehhaniseerimine aidanud teatud sektorites tööjõupuudust vähendada. Kellelegi ei ole saladus, et Eesti on mitmes sektoris efektiivne. Võtame kas või piimakarja – me oleme sellega Euroopas esimese kolme hulgas, mis on kindlasti hea näitaja. Samas ei saa kindlasti nõus olla, et alalist tööjõudu maal üldse juurde vaja ei ole. Minister viitas mitu korda sellele, et meil on probleeme renditööjõuga. Siis tekib küsimus, mida siis valitsus ja minister on ette võtnud, et renditööjõu probleemi lahendada. Kas lahendus on see, et me jätame nad piiri taha, või lahendus on see, et me saame seadusega korraldada asjad niimoodi, et need maksud ikkagi Eesti riigile laekuksid? Kusjuures Eesti Pank on viidanud sellele, et juba praegu ei laeku Eesti riigile üldse mitte vähe makse välistööjõu kasutamisest. Ma arvan, et iga maksueuro on ääretult oluline.
Samuti ei saa ma ideoloogiliselt olla nõus suhtumisega renditööjõudu. Meie, eestlased, oleme saanud eriti taasiseseisvuse alguses laias maailmas ringi käia ja seal ka tööd teha. Kui meisse oleks täpselt samamoodi suhtutud, nagu praegu teie seda väljendate, siis oleks see Eesti riigi arengu seisukohalt katastroof olnud. Tegelikult me loodame seda, et kui me oma maal saame pakkuda inimestele tööd, sh ka nendel töödel, mida meie inimesed eriti ei ole valmis tegema, siis nad pöörduvad saadud kogemustega kodumaale tagasi ja saavad seal ehk paremale elujärjele.
Me ei räägi siin mingist massiimmigratsioonist, vaid sellest, et Eesti majandus lihtsalt vajab töökäsi, muidu me ei suuda maksta pensione ega oma sissetulekuid kasvatada. Aga maaeluminister viitas, et maaelu osakaal selles loetelus on 0,0%. Ma väga loodan, et järgmisel korral see ei ole 0,0%. On üsna kummaline, et näiteks laondus on tähtsam valdkond kui piimandus. See ju siiski niimoodi ei ole.
Ajutise tööjõu probleemi lahendusest rääkides ei käsitlenud minister seda, mida inimesed ise on soovinud. Ja nimelt: kui inimene ajutiselt siia tööle tuleb, võiks ta saada paindlikult ettevõtete vahel liikuda. Minu teada ei ole seda probleemi siiani lahendatud, aga seda tuleks teha. Kui ühel päeval on kellelgi vaja silo teha ja teisel päeval kellelgi maasikaid korjata, siis võiks ettevõtete vahel tööjõudu paindlikult liigutada ja kõik saaksid hästi hakkama. Üks osapool saab rohkem teenida ja teine kulusid kokku hoida. Nii et teades, kui palju on sisendite kulu kasvanud ja et müügitulu ei ole kindlasti nii palju kasvanud, kui võis ühes või teises sektoris eeldada, võib öelda, et surve välistööjõu kasutamiseks kasvab. Meie enda inimesed ei ole valmis selle palga eest maal töötama ja nii on probleem jätkuvalt

üleval. Ja ma soovin väga, et minister seisaks rohkem selle lahendamise eest.
Kui rääkida töötukassast, siis mina eriti ei usu, et meil on võimalik pooleldi sundkorras inimesi ühest piirkonnast teise saata. See on üsna ebarealistlik lahendus. Vahest me haume peas plaane meelitada inimesed kuhugi maapiirkonda sellega, et valmistame neile eluasemed ette – tulgu ja elagu! –, aga see ei ole väga loogiline. Me teame kõik ministri plaani eraldada 100 miljonit eurot nn tagasiasustamise programmi elluviimiseks: 50 ja 50 miljonit, minister on seda meile tutvustanud. Aga selle aasta eelarves ei jätku isegi 15,3 miljonit eurot üleminekutoetusteks, seal on selleks 5 miljonit. Toiduohutusse lisavahendite eraldamisest ma ei räägigi, kuigi me kõik teame skandaale, millest avalikkuses ja meedias räägitakse.
Üldiselt mul väga palju usku ei ole, et see tööjõupuudus sellisel kombel, nagu minister ette kujutab, võimalik likvideerida on. Paluksin reaktiivsemat tegutsemist! Aitäh!

**17:11 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Kas on veel läbirääkimiste soovi? Tundub, et ei ole. Vabandust, ikka on! Ivari Padar, palun!

**17:12 Ivari Padar**
Lugupeetud kolleegid! Lugupeetud härra minister! Tegelikult on olukord selline, et tööjõupuudus on Eestis järsult kasvama hakanud probleem, seda ka põllumajanduses. See on kuidagi nagu viimaste aastatega eriti teravaks läinud. Samas on väga hea tõdeda, et me oleme selle leevendamiseks ka häid otsuseid teinud. Pean silmas 2017. aastat, kui hooajatöölised said legaalselt hakata Eestisse tulema ja me suutsime vahendusfirmad siit välja lükata. See on väga hea.
Samas te näete ka neid numbreid. Kui me räägime, et 23 000 hooajatöölise asemel on neid nüüd 30 000, siis on selge, et selle puhul on omajagu tegu muret tekitava tõsiasjaga, et inimesi pole põllumajanduses võetud mitte ainult n-ö klassikalistele hooajatöödele, vaid ka märksa põhjalikumat ettevalmistust nõudvatele töödele. Nad on Eestisse sisse toodud hooajatööliste sildi all. Nii et probleem ei puuduta vaid aiandust – maasikakasvatust jne. On valdkondi, kus meil tegelikult väga vajatakse kvalifitseeritud mehhanisaatoreid ja farmitöölisi, ja neid kvalifitseeritud mehhanisaatoreid ja farmitöölisi otsitakse Eestis taga, pakkudes neile Eesti mõistes väga head palka. Need palgad on selgelt üle Eesti keskmise.
Nii et eeldatavasti see statistiline nihe, mis siin välja toodi, on peidetud selle taha, et kasutatakse nagu päris palju hooajatöölisi. Sellega seoses on tekkinud see halb moment, et üks ettevõte kasutab ametlikult hooajatöölisi koos kõikide sellest tulenevate kohustustega, ning samas on endiselt firmasid, kes pakuvad renditeenust, ja märksa odavamalt. Siin on ka välja öeldud, et tuleb tõsiselt tegelda nende rendifirmade väljalükkamisega, kes Eestisse maksusid ei jäta ja ainult toovad siia renditööjõudu. Seni on see aga ainult jutuks jäänudki.
Mis puudutab põllumajanduse spetsiifikat, siis põllumajandus vajab stabiilsust juurde. Põllumajanduse kõige suurem aktsionär on ilm, nagu te teate, ja kõik põllumajanduspoliitilised otsused, ka see, et meil on vaja tagada kvalifitseeritud tööjõu olemasolu, nõuavad ääretult tõsist kaalumist ja paindlikku suhtumist. Arupärimise teema aktuaalsus ajaga järjest kasvab. Halb oli kuulata – võib-olla sissejuhatavalt oli see küll vajalik, sest me hakkame ju sellel nädalal ka riigieelarvet arutama –, kuidas minister luges ette kõik need nukrad arvud, mis kajastavad maapiirkondades toimunut. Tuleb välja, et järgmise aasta riigieelarves on olulised maapiirkondasid puudutavad investeeringud olulisel määral kärbitud. Jutt on olnud elamuehitusega seotud investeeringutest, aga see on omaette teema. Ütleme nii, et jutt on hää, aga jalavarjud on kehvad. Tänan teid!

**17:15 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Kas on veel sõnavõtusoovi? Tundub, et enam ei ole. Kas minister soovib veel täiendavalt midagi öelda? Palun!

**17:16 Maaeluminister Mart Järvik**
Austatud küsijad! Võtan nüüd peale kahte viimast aruteluteemat hästi lühidalt veel sõna. Olen tulnud sellesse ametisse sellepärast, et tahan seista Eesti maaelu eest. Ja annan omalt poolt lubaduse, et meie ministeeriumis ei tehta otsuseid, mis on maaelu arengu vastu.
Ma ei jõudnud kõiki Urmase väiteid või selliseid poolküsimusi kirja panna, aga ma arvan, et välistööjõudu me peame kontrollitult sisse tooma. Regulatsioonis, mis on praegu seaduseelnõuna

Siseministeeriumis kooskõlastamisel, püütakse anda seaduslik tee ka renditööjõu sissetoomisele. Sa rääkisid paindlikust tööjõu liikumisest, Urmas. Ma tuletan oma Soomes olemise aega meelde. Ma olin ametlikult saanud Soomes töötamise loa. Minul hakkas see kõik pihta nõukogude korra ajal. Ma taotlesin kõigepealt välispassi, mis oli omaette ooper. Ja kui ma olin ühte kohta tööle läinud, siis kui ma oleks tahtnud seal muuta töökohta nii, et saaksin vältida mustalt töötamist, siis olnuks see väga keeruline protsess. See oleks nõudnud päris mitu kuud asjaajamist. Üks Soomes minuga samal ajal tööd teinud inimene võttis selle ette ja ta lõpuks lõi käega, see oli väga keeruline.
Sa puudutasid ka MES-i teemat – et me tahame eraldada 100 miljonit eurot maaelu edendamiseks. Jah, me tahame seda. Kordan veel, et see tuleb tõenäoliselt laenurahana ja jõuab MES-i ning sellega me tahame aidata maaelu edenemisele väga tugevalt kaasa. See ei ole mitte kuskile raha külvamine ega raha kinkimine, me loome selle raha abil tingimusi. Me garanteerime, et inimestel, kes tahavad maale elama tulla – neid on väga palju –, oleks võimalused saada infot ja abi nõuandeteenistuse kaudu ja leida vajalikud finantseerimisvõimalused kõik MES-ist ehk ühe koha pealt. See on väga suur eesmärk. Me ei kavatse toetusi maksma hakata, me loome tingimusi – ütlen seda veel kord. Inimesed, kes on avaldanud soovi maale elama minna, väidavad enamasti, et neil on mingi algkapital oma eluaseme ostmiseks. Tihti aga ei jagu maad, et nad saaksid maatüki osta. Kuidas saada kõige odavamat pikaajalist laenu, kuidas saada äriplaani elluviimiseks laenu – need on küsimused, mida me püüame selle rahaga lahendada. Ma pean silmas pikaajalist laenu. Maakapitali mõte on teine mõte, mida me selle MES-i strateegia elluviimisega arendame.
Austatud Ivari, ma jõudsin ka mõne sinu probleemi kirja panna. Sa väitsid, et tööjõuprobleem aina kasvab. Ma olen sellega nõus, aga see on ikkagi ainult hooajalise tööjõu probleem. Palgad on tõusnud ja püsitööjõud on püsima jäänud. Kas mul on hetk aega veel vastata?

**17:21 Esimees Henn Põlluaas**
Jah.

**17:21 Maaeluminister Mart Järvik**
Need on meile teada teemad. Palgad on tõusnud ja see on loonud olukorra, kus talunikud – ma toon kas või Tiit Niilo näite – ütlevad, et seda seisu, mis oli aasta tagasi, enam ei ole. On tulnud palkade tõus ja see on inimesi töökohtadele kinnistanud. Ja sellised talunikud nagu Tiit Niilo – neid on õnneks veel palju –, kes muretsevad ka oma töötajate elamiskoha pärast, on suutnud oma tootmises tagada päris hea tööjõu. See on väga positiivne näide. Ivari mainis ka ilma. Seda me tõesti parandada ei saa – kui see on kehv, siis on kehv, selle vastu ei saa. Mina omalt poolt mainin spetsialistide koolitamist, millega me ka tahame põllumehi aidata. See on üks meie tulevikuplaane. Sellega ma lõpetan. Aitäh teile veel kord!

**17:22 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Lõpetan selle arupärimise käsitlemise. Ja nüüd, kasutades enda volitusi, kuulutan välja vaheaja kuni kella 17.30-ni.
V a h e a e g

---

## **4.** 17:30 Arupärimine ministri ametitegevuse kohta (nr 3)

**17:30 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Jätkame oma tänast istungit. Oleme jõudnud neljanda punkti juurde, milleks on Riigikogu liikmete Jevgeni Ossinovski, Ivari Padari, Indrek Saare, Jaak Juske, Lauri Läänemetsa, Helmen Küti, Riina Sikkuti ja Heljo Pikhofi 12. septembril esitatud arupärimine ministri ametitegevuse kohta. Arupärijate esindajana saab sõna Jevgeni Ossinovski. Palun!

**17:30 Jevgeni Ossinovski**
Aitäh! Lugupeetud kolleegid! Kannan kolleegide nimel ette arupärimise, mille me esitasime 12. septembril. Arupärimise esitamise ajend oli asjaolu, et tolleks ajaks me polnud juba poole aasta jooksul väliskaubandus- ja infotehnoloogiaministrit näinud ja suhteliselt napp oli ka avalikkuseni jõudnud informatsioon nimetatud valitsusliikme ametiülesannete täitmise kohta. Peale selle, et minister plaanib

reisida võimalikult vähe ja püüab need ülesanded teistele delegeerida, suurt rohkem midagi ei teatudki. Tänaseks on olukord natukene muutunud ja me loodame, et oleme selle arupärimise esitamisega suutnud algatada laiema ahelreaktsiooni. Nimelt nägime eelmisel nädalal väliskaubandus- ja infotehnoloogiaministrit esimest korda infotunnis ja saime temalt küsida tema ametiülesannete täitmise kohta. See oli kahtlematult hea võimalus. Saime siis kuulda vastuseid, mis üllatasid positiivselt, ja ka neid, mis lihtsalt üllatasid. Aga kuna infotunni formaat on eripärane, siis kahtlematult on täna arupärimisele vastates parem võimalus selgitada oma ametiülesandeid, seatud prioriteete ja teemasid, millega väliskaubandus- ja infotehnoloogiaminister rohkem tegeleb. Saab rohkem küsida ja on ka võimalik põhjalikumalt vastata.
Soojenduseks oleme ette valmistanud ja ministrile edastanud kuus küsimust, mis puudutavad valdkonna olulisimaid prioriteete. Ja pärast seda, kui ministril on olnud võimalik põhjalikumalt sellest rääkida, saame kindlasti ka edasi küsida. Ma tänan!

**17:33 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Palun kõnepulti arupärijatele vastama väliskaubandus- ja infotehnoloogiaminister Kert Kingo!

**17:33 Väliskaubandus- ja infotehnoloogiaminister Kert Kingo**
Lugupeetud Riigikogu esimees ja teised saalis viibijad! Vastan mulle 12. septembril esitatud arupärimisele, teen seda konkreetselt küsimuste järjekorras ja lühidalt.
Esimene küsimus oli: "Milliseid samme olete ette võtnud investeeringute kaasamiseks Eesti majandusse?" Töö käib meil mitmel suunal ja eesmärk on suurem lisandväärtus. Töö investeeringute kaasamiseks käib mitmel suunal ja tasandil. Jätkame erinevate olemasolevate tegevustega investeeringute toetamiseks ja töötame välja täiendavaid meetmeid. Fookuses on tegevused, mis toodavad suuremat lisandväärtust. Samuti on meile oluline stabiilne majanduskeskkond. Me peame oluliseks konkurentsivõimelise ettevõtluskeskkonna soodustamist ja stabiilse majanduskeskkonna loomist. Selleks analüüsime majanduskeskkonda, arvestame ettevõtete tagasisidega ning teeme valitsuse tasandil muudatusettepanekuid. Stabiilsuse tagamiseks on valitsus säilitanud ka olemasoleva maksukeskkonna. Valitsuse välja pakutud 2020. aasta riigieelarve on maksurahu eelarve. Maksustabiilsus on investorite jaoks väga oluline.
Lisaks on meil toetusmeetmed suurinvestorite jaoks ja digitaliseerimiseks. Olen käivitanud erinevaid täiendavaid toetusmeetmeid. Toetusmeetmete põhifookus on digitaliseerimisel, automatiseerimisel ja lisandunud väärtusel. Näiteks käivitasin toetusmeetme suurinvestoritele. Toetusega soodustatakse investeeringuid uutesse tootmisüksustesse ja lisandväärtusega toodete arendamisse.
Parem tugi ettevõtetele välisturgudel. Oluline roll potentsiaalsete välisinvestorite tuvastamisel on meie välisesindustel. Hakkame pakkuma investoritele ja Eesti ettevõtjatele senisest suuremat tuge välismaal. Vaatame üle EAS-i välisesindajate tegevuste sisu ja nende paiknemise. Koostöös Välisministeeriumiga viime majandusdiplomaatia uuele tasemele. Rajame tervikliku majandusdiplomaatide võrgustiku, teeme seda Eesti ettevõtete huvides.
Rohkem tippspetsialiste ja Eesti juurtega IT-spetsialiste. Soovime tuua Eestisse rohkem tippspetsialiste ja Eesti juurtega IT-spetsialiste. Eesti väliskogukonnas on suur hulk IT- ja teisi tippspetsialiste, kes on huvitatud Eestisse töötama või praktikale tulemisest.
Arendusinvesteeringute suunamine ettevõtetesse. Meie jaoks on kõige olulisem innovatsioon ja Eesti ettevõtete innovatsioonivõimekuse arendamine. Selle nimel töö käib ja oleme alustanud innovatsioonipoliitika kujundamist. Plaanis on üles ehitada innovatsiooni agentuur ja korrastada rakendusuuringute maastikku. Selle eesmärk on rohkem arendusinvesteeringuid suunata ettevõtetesse, sh pakkuda tuge väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele maapiirkondades.
Pakume tuge ja rahastust Eesti kõrgtehnoloogiaettevõtetele. Eraldasin täna täiendava toetuse väike- ja keskmise suurusega ettevõtetele summas 2,5 miljonit eurot. Toetuse abil saavad ettevõtted osaleda rahvusvahelises teadus- ja arendustegevuses. Toetus aitab kaasa väiksemate ettevõtete ekspordile. Tugi läheb eelisjärjekorras ettevõtetele, kes asuvad väljaspool Tallinna ja Harjumaad ja teisi keskuseid.
Tugi kõrgtehnoloogiale ehk siis lihtsas keeles öelduna kosmosele. Suunasin täiendava rahastuse Eesti tehnoloogiaettevõtetele, seda on üks miljon eurot. Seeläbi saavad Eesti ettevõtted osaleda rahvusvahelistes innovatsiooniprogrammides ja hangetes. See toetus aitab kaasa Eesti tehnoloogiasektori ja kodumaise tööstuse arengule. Eesti ettevõtted saavad osaleda Euroopa Kosmoseagentuuri innovatsiooni edendavates hangetes ja programmides. Eesti liikmesus Euroopa

Kosmoseagentuuris tähendab täiendavat 3 miljonit eurot puhaskasu. Olen algatanud seaduseelnõu muudatuse kohta, mis puudutab Eesti osalust Euroopa Kosmoseagentuuris. Täpsemalt on tegu Vabariigi Valitsuse ja Euroopa Kosmoseagentuuri vahelise Eesti ühinemist Euroopa Kosmoseagentuuri asutamise konventsiooniga käsitleva kokkuleppe muutmise kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõuga. See muudatus annab Eesti ettevõtetele ja teadusasutustele järgmiseks neljaks aastaks 3 miljoni euro väärtuses projekte juurde. Seejuures ei too see Eestile mingeid täiendavaid rahalisi kohustusi.
Tehisintellekt. Krati tegevuskava on vastu võetud ja nüüd on oluline tehisintellekti teemadega edasi liikuda. Seepärast esitasin valitsusele juunikuus Krati tegevuskava. See sisaldab konkreetseid tegevusi, mis hoogustavad tehisintellekti kasutuselevõttu. Valitsus kiitis tegevuskava heaks. Eesmärk on teha kodanikele osutatavad e-teenused ja toimingud lihtsamaks. Lisaks toetame ettevõtteid maapiirkondades KredExi kaudu. Valmistame ette KredExi võimekuse suurendamist, see on parim tugi ettevõtetele, et tegutseda välisturgudel. See on seotud ka EAS-i kaudu võrgustiku loomisega koostöös Välisministeeriumiga. Vahepeal ma siin vastasin sujuvalt ka teisele küsimusele ära.
Kolmas küsimus on sisulisem: "Millal olete esindanud meie riiki Euroopa Liidu välisasjade nõukogus ning milliseid teemasid tõstatasite?" Täpsustan, et Euroopa Liidu välisasjade nõukogus esindab Eestit välisminister, nii olnud tavaks ka eelmiste valitsuste ajal. Euroopa Liidu väliskaubandusministrite kohtumine – see on siis üks formaat välisasjade nõukogus – toimub novembris ja seal ma plaanin osaleda.
Neljas küsimus: "Millal olete esindanud meie riiki Euroopa Liidu ja konkurentsivõime nõukogus ning milliseid teemasid seal tõstatasite?" Esmalt märgin, et minu eelkäija Rene Tammist ei osalenud ühelgi Euroopa Liidu konkurentsivõime nõukogu istungil. Veelgi enam, ta ei osalenud käesoleval aastal ühelgi Euroopa Liidu nõukogu istungil, kuigi ta oli ametis pikemalt kui mina seni ehk siis kaheksa kuud. Mina plaanin seal osaleda novembrikuus, kui see istung toimub, aga see sõltub väga suuresti istungi päevakavast. See sõltub sellest, mis on Eesti jaoks oluline ja mis mitte.
Viies küsimus: "Millal olete esindanud meie riiki Euroopa Liidu telekommunikatsiooni ja energeetika nõukogus ning milliseid teemasid seal tõstatasite?" Energeetikateemadega tegeleb minu hea kolleeg Taavi Aas, tema käest võib seda küsida. Telekommunikatsiooni nõukogu istung toimub detsembris, seal on mul plaanis ka osaleda. Päevakord pole veel tulnud, aga minu jaoks on olulised küberturvalisuse ja tehisintellektiga seotud teemad.
Ja viimane küsimus: "Palun tooge välja, mis on teie vastutusvaldkonna peamised prioriteedid." Ma toon välja viis peamist prioriteeti. Esimene on e-riigi jätkusuutlikkuse tagamine ja finantseerimine – tegu on siis küberturbe ja e-teenuste toimepidevuste tagamisega – ning e-riigi teemade rahvale lähemale toomine ja lahtiselgitamine. Teiseks, küberturvalisuse poliitika kujundamine ja elluviimise tugevdamine, lisaks konkreetsete riskide maandamiseks lahenduste väljatöötamine. See puudutab siis sidevõrkude ja e-valimiste turvalisust. Plaanitud on asjaomased ministeeriumi põhikirjalised muudatused, mida praegu on veel vara kommenteerida. Kolmandaks, innovatsioonivõimekuse arendamine: Euroopa Kosmoseagentuuri projektid, innovatsiooni agentuur, teadus, arendus ja innovatsioon ehk kokkuvõttes TAI. Neljandaks, Eesti Post ja UPT ehk universaalne postiteenus. Selle teenuse ümberkorraldamine nii, et kojukanne toimuks jätkuvalt igal pool Eestis kuus päeva nädalas. Postiljonide palgad peavad tõusma. Ja viiendaks, ettevõtete toetamine maapiirkondades. Eestis, eriti maapiirkondades, on ettevõtted peamiselt väikesed või väga väikesed. Peame leidma võimaluse nende püsimiseks, arenguks ja kasvamiseks, samuti uute tekkeks. Riik peab leidma süsteemi, mis aitaks nende ettevõtlust edendada ja ehitada loomulikku püramiidi nende arenguks. Need on siis minu vastused. Aitäh!

**17:42 Esimees Henn Põlluaas**

Aitäh! Nüüd võib iga Riigikogu liige esitada ministrile ühe suulise küsimuse, mille pikkus on kuni üks minut. Esimesena Kristiina Šmigun-Vähi, palun!

**17:42 Kristina Šmigun-Vähi**

Aitäh teile, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Te mainisite, et on nagu mõte või plaan tuua Eestisse IT-spetsialiste. Kuidas te seda teete? On teil selleks juba mingi kava olemas?

**17:43 Väliskaubandus- ja infotehnoloogiaminister Kert Kingo**

Aitäh küsimuse eest! See juba töötab. Me toomegi regulaarselt kvoodi piirides just nimelt IT tippspetsialiste Eestisse üle maailma eri piirkondadest ja vastavalt vajadusele. See on siiamaani kogu aeg töös olnud ja me jätkame samas suunas.

**17:43 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Lauri Läänemets, palun!

**17:43 Lauri Läänemets**
Aitäh, hea eesistuja! Lugupeetud minister! Järgmise aasta riigieelarves tehakse väga suured kärped regionaalsetes investeeringutes. Suures osas on tegu Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalaga, ühtekokku 56 miljonit eurot. Tugeva hoobi saab maapiirkondade elamumajandus, te võtate sealt ära 27 miljonit eurot. Samas on tööjõu mobiilsus väga oluline just regionaalsete ettevõtete arengu seisukohalt. Minu küsimus teile on: kui oli vaja kuskilt kärpida, siis miks te otsustasite just regionaalseid investeeringuid kärpida?

**17:44 Väliskaubandus- ja infotehnoloogiaminister Kert Kingo**
Ma täpsustan, et minu valdkonnas ei ole neid kärbitud. Me jätkame sama suurte vahenditega ja meil on projektipõhised vahendid. KredEx jätkab väga aktiivselt just nimelt maapiirkondades oma tegevust. Olgu nimetatud erinevad eluasemevaldkonna toetused, milleks on raha eelarves olemas, samamoodi ettevõtjate toetus, investeeringute toetus, mida on võimalik KredExist taotleda. Töö käib.

**17:44 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Kaja Kallas, palun!

**17:44 Kaja Kallas**
Aitäh! Hea minister! Eelmise nädala infotunnis küsisin teilt, kas valitsusel on plaanis EAS-i välisesindused viia Välisministeeriumi alla, ja te ütlesite, et sellist plaani ei ole. Neljapäeval te olete väliskomisjonis siiski rääkinud, et selline plaan ikkagi on. Kas valitsus on nüüd otsusele jõudnud või oli see otsus varem tehtud ja teiega ei olnud lihtsalt konsulteeritud selles küsimuses? Ja kuidas selle asjaga nüüd edasi minnakse?

**17:45 Väliskaubandus- ja infotehnoloogiaminister Kert Kingo**
Aitäh küsimuse eest! Ma kindlasti ei öelnud, et sellist plaani ei ole. Ma ütlesin, et seda me valitsuses otseselt ei ole arutanud ja et meil koostöös Välisministeeriumiga läbirääkimised käivad. Tänasel päeval me liigume edasi. Moodustamisel on töörühm, et paika panna, kuidas see kõik toimuma hakkab. Aga see vastab tõele, et ma väliskomisjonis rääkisin plaanidest, mida me senikaua analüüsinud oleme. Eelkõige silmas pidades ettevõtjate huvisid on meie mõte, et see võrgustik hakkaks tööle efektiivsemalt ja tulemuslikumalt.

**17:45 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Jaak Juske, palun!

**17:45 Jaak Juske**
Lugupeetud eesistuja! Austatud minister! Väga otseselt puudutavad teie valdkonda Euroopa Komisjoni ettepanekud digimaksu kehtestamiseks. Milline on selles osas teie seisukoht ja kuivõrd on need ettepanekud kooskõlas Eesti huvidega?

**17:46 Väliskaubandus- ja infotehnoloogiaminister Kert Kingo**
Praegu ma võin öelda, et need meid otseselt ei puuduta. Ootame ära lõpliku seisukoha ja kui võetakse vastu mingi direktiiv, siis hakkavad arutelud selle üle. Aga hetkel see meid otseselt ei puuduta.

**17:46 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Helmen Kütt, palun!

**17:46 Helmen Kütt**
Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud minister! Kas ma sain vastusest, mille te andsite Lauri Läänemetsale, õigesti aru, et KredEx-il on need vahendid olemas? Kas need vahendid on olemas samas mahus kui varem? Inimestel on tõesti mure nii kortermajade renoveerimisega kui ka maapiirkondadesse üüripindade ehitusega. Ma vaatasin seda tabelit, kus on kirjas, kes eelmisel perioodil on seda raha taotlenud ja saanud ja selle abil väga mitmed probleemid lahendanud, sh nii tööjõu kui ka sotsiaalsed probleemid. Kas need vahendid on muutumatus suuruses olemas ka 2020. aastal?

**17:47 Väliskaubandus- ja infotehnoloogiaminister Kert Kingo**
Aitäh küsimuse eest! Jah, samas mahus on need vahendid olemas. Me lihtsalt neid meetmeid veel natuke kohendame, just nimelt eesmärgiga suunata need abinõud väljapoole Tallinna, Harjumaad ja Tartut ehk siis maapiirkondadesse, et aidata sealseid ettevõtjaid ja elanikke. Aga eelarve maht on sama.

**17:47 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Annely Akkermann, palun!

**17:47 Annely Akkermann**
Suur tänu! Teie valdkonda kuuluvad ka igasugused digitaalteemad ja on näha, et te olete arutanud e-hääletuse küsimusi. Kuidas tundub, kas kõige suurem probleem e-hääletuse puhul on ikkagi see, mida sellest arvatakse, mitte see, kui hea see on?

**17:47 Väliskaubandus- ja infotehnoloogiaminister Kert Kingo**
Ütleksin selle kohta, et see, mida arvatakse, on üks asi, teine asi on, mis on tegelikult tekkinud. Ma olen siin rõhutanud, et IT-maailm ei arene mitte iga aastaga, mitte iga kuuga, vaid iga päevaga. Ja praegu on meil üks prioriteet küberturve ja internetiturve. Sellega meil üks e-rühm tegelebki, et me ei oleks sealtpoolt haavatavad.

**17:48 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Jevgeni Ossinovski, palun!

**17:48 Jevgeni Ossinovski**
Aitäh! Ma ei usu hästi seda, mida te just ütlesite. Ma küsin uuesti kortermajade soojustamise ja KredExi meetme kohta. 2018. aasta kevadel me nägime riigi eelarvestrateegias ette nelja aasta peale kokku 122 miljonit eurot kortermajade soojustamiseks. Sellel kevadel tuli valitsus kokku ja võttis üle 100 miljoni ära. Sinna jäi selle aasta kevadel kokku 7,5 miljonit eurot. Kui me vaatame riigieelarve eelnõu seletuskirja, siis näeme, et kortermajade soojustamiseks on ette nähtud 12,7 miljonit, aga selgub, et sellest 7,1 miljonit eurot on pilootprojektid, mida veel ei ole välja töötatud. Mis puutub klassikalisse kortermajade soojustamisse, siis korteriühistute huvi on nii suur, et sellel aastal, ma tuletan meelde, 17,5-miljoniline voor kaeti taotlustega ära 1,5 minutiga. Järgmisel aastal on 5,6 miljonit, kolm korda vähem. Ja üle 100 miljoni te olete RES-ist kortermajade soojustamise rahast ära võtnud. Kuidas te saate öelda, et numbrid on samaks jäänud? Kas on mingisugune paralleeluniversum või me loeme mingit valet paberit?

**17:49 Väliskaubandus- ja infotehnoloogiaminister Kert Kingo**
Jah, paralleeluniversumiks on sel juhul struktuurifondide raha. Praegu ma loen siit väga selgelt välja, et eelarve aastatel 2015–2020 on kokku 119,5 miljonit eurot. See on kõik otsustega kaetud ja toetustega tehakse korda 451 maja. Koguinvesteering on *ca* 305 miljonit. Summad, mis jäid eelmisel aastal kasutamata, liikusid edasi, need paberites ei kajastu, aga need jäid täpselt samaks. Nende suhtes on taotlused sisse antud ja neid kasutatakse edasi. (Midagi öeldakse saalist.)
Praegu, niipalju kui ma mäletan – ma ei oska peast täpselt öelda –, nende eelmiste mahtude kasutamiseks on taotlused esitatud ja nendega hakatakse tegelema. Lihtsalt ei ole võimekust uusi taotlusi juurde võtta. Aga võib-olla ma ei mäleta päris täpselt, tõesti, ma ei ole kõike pähe õppinud. Samamoodi on meil olemas kodutoetus lasterikastele peredele, mida antakse KredExi kaudu, ja

väikeelamute rekonstrueerimise toetused. Väikeelamute rekonstrueerimise toetuseks on iga-aastane eelarve, millest 669 taotlejale on eraldatud 3,2 miljonit. Samamoodi on kodutoetus lasterikastele peredele, milleks on ka iga-aastane eelarve. Seda toetust on väljastatud alates 2008. aastast 2727 perele, kellel kokku on 7949 last. Selle jaoks on eraldatud kokku 29,7 miljonit.

**17:51 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Raimond Kaljulaid, palun!

**17:51 Raimond Kaljulaid**
Aitäh, härra eesistuja! Proua minister! Eelmise nädala lõpus ja sel nädalavahetusel saime jälgida kahetsusväärset poleemikat, mis puhkes pärast seda, kui avalikkus sai teada, et Jakko Väli kavatseb asuda tööle teie nõunikuna. Mu küsimus on selline. Palun täpsustage, kas te leppisite Jakko Väliga kokku selles, et temast saab teie nõunik, ja siis te muutsite oma otsust või te pole kunagi selles kokku leppinud ja Jakko Väli lihtsalt mõtles välja, et temast saab teie nõunik. Kuidas on üldse võimalik, et selline olukord sai tekkida?

**17:51 Väliskaubandus- ja infotehnoloogiaminister Kert Kingo**
Aitäh küsimuse eest! Nagu ma näen, te tuginete taas meediale ja te võite neid küsimusi siis meedialt küsida. Nii palju ma selgitan, et kõikvõimalikud nõunikud, keda kas plaanitakse palgata või ei plaanita palgata, üldjuhul ikkagi arutatakse erakonnasiseselt läbi. Ma küll ei mäleta, et siin saalis oleks varem ministrite nõunikke arutatud. See on erakonnasisene teema.

**17:52 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Aivar Sõerd, palun!

**17:52 Aivar Sõerd**
Aitäh, austatud juhataja! Austatud minister! Tallinna linnahalli temaatika on igal juhul teie teema ja ma küsisin teilt eelmise nädala infotunnis selle kohta. Aga pärast teie vastust olin ma rohkem segaduses kui enne küsimuse esitamist. Ma küsisin konkreetselt selle kohta, et järgmisel aastal on linnahalli real 0 eurot. 20 miljonit on pandud ülejärgmisesse aastasse. Ma küsisin, kas see 20 miljonit on projekteerimisraha või ehitusraha. Te olete ise kommunikeerinud, et projekti eelarve on 10–20 miljonit eurot – valitsus on seda niimoodi kommunikeerinud. Ma küsingi nüüd nii. Te vastasite mulle, et see 2021. aasta raha hõlmab ka ehitustegevust. Aga kuidas see võimalik on? Järgmine aasta midagi ei toimu, siis on vaja hakata aastal 2021 projekteerima. Mis asja ehitatakse aastal 2021? Millised ehitustegevused siis aset leiavad ja kui suur on ehitustegevuse maht selles 20 miljonis euros?

**17:53 Väliskaubandus- ja infotehnoloogiaminister Kert Kingo**
Ma tuletan meelde, et ma täpsustasin, et ehitustegevuse alla saab klassifitseerida erinevaid tegevusi. Aga praegu, kui te tahate minu käest saada nii konkreetseid vastuseid, ma saan teile täpselt samamoodi nagu eelmisel nädalal öelda, et kuna praegu on minule teadaolevalt kaalumise all ka ooperimaja liitmine sellessesamasse kompleksi, siis me hetkeseisuga enam ei saa sellest plaanist ja sellest projektist  rääkida. Me peame ära ootama, mida otsustatakse. Aga aitäh küsimuse eest!

**17:54 Esimees Henn Põlluaas**
Andres Sutt, palun! Kas on protseduuriline küsimus, Raimond Kaljulaid? Palun!

**17:54 Raimond Kaljulaid**
Aitäh, istungi juhataja! Mul on tõesti küsimus teile. Millisest kodu- ja töökorra paragrahvist lähtudes võib minister jätta lihtsalt külmalt Riigikogu liikme küsimusele vastamata? Kas te oleksite hea ja osutaksite, milline seadus võimaldab Eesti Vabariigis tulla valitsusliikmel Riigikogu ette ja lihtsalt absoluutselt ignoreerida seda, mida temalt küsitakse?

**17:54 Esimees Henn Põlluaas**

Täpselt samamoodi, nagu iga Riigikogu liige on vaba küsima, on ka minister vaba vastama. Indrek Saar järgmisena, palun!

**17:54 Indrek Saar**
Ma püüan jätkata sealt, kus Raimond Kaljulaid lõpetas. Esiteks, avalikest vahenditest palgatavad ministri nõunikud on juba tulenevalt sellest, kust neid finantseeritakse, avalikkuse asi. Rääkimata sellest, et ka erakonnad on avalik asi. Kui erakonnas kedagi palgatakse, on see ka avalik asi. Aga ma tulen ikkagi tagasi Raimond Kaljulaiu küsimuse juurde. Kas olete teie või on teie volitatud esindaja pidanud Jakko Väliga läbirääkimisi teemal, et Jakko Väli asuks teie nõunikuks?

**17:55 Väliskaubandus- ja infotehnoloogiaminister Kert Kingo**
Ma kõigepealt vastan sellele küsimusele nii, et sealt, kust te sellise info ammutasite, sealt palun küsige ka. Mina ei ole Delfisse neid asju kirjutanud. Küsige sealt! Teine küsimus on see, et kui te räägite avalikest vahenditest finantseerimisest, siis Jakko Väli pole ükski sekund ega ükski hetk minu nõunik olnud. Järelikult ei ole ka võimalik talle mingeid avalikke vahendeid väljastada. Aga aitäh küsimuse eest!

**17:56 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Nüüd ma annan võimaluse küsida Andres Sutile, kes protseduurilise küsimuse tõttu kuidagi kukkus järjekorras viimaseks. Palun, Andres Sutt!

**17:56 Andres Sutt**
Aitäh, härra juhataja! Väga õige, ma just vaatasin, et mind on kuidagi lükatud sinna tagumisse otsa. Aga enne, kui ma jõuan küsimuse juurde, ma siiski tahan proua ministrile meelde tuletada, et te olete Riigikogu poolt ametisse nimetatud ja te olete siin selleks, et vastata Riigikogu liikmete küsimustele. Te ei tohi suunata Riigikogu liiget minema küsima teile esitatud küsimust kuskilt mujalt kolmandast kohast. Aga nüüd minu küsimuse juurde. Te nimetasite ühe oma prioriteedina e-riiki. Rääkige palun, mis on see üks suur asi, mida te tahate e-riigi edasiarendamisel oma ametiajal ära teha!

**17:57 Väliskaubandus- ja infotehnoloogiaminister Kert Kingo**
Ma kõigepealt juhiksin põgusalt tähelepanu teie sissejuhatusele. Jah, ma olen kohustatud vastama minu ametit puudutavaid küsimusi. Hetkel te räägite kellestki kolmandast isikust ja selle kommenteerimine ei ole minu kohustus. Aga mis ma räägin e-riigi kohta? Ma lugesin juba väga palju punkte ette, aga esmane ja kõige olulisem ülesanne on ikkagi e-riigi jätkusuutlikkuse tagamine. Ja see jätkusuutlikkus ei tähenda mitte seda, et me ainult uuendusi teeme, vaid ka seda, et me vaatame väga põhjalikult seda turvalist poolt ja küberturbe poolt, mis on tänaseks päevaks väga suureks probleemiks kujunenud. See on põhiline, millega ma selles osas tegelen.

**17:57 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Hanno Pevkur, palun!

**17:57 Hanno Pevkur**
Ma tänan! Proua minister! Olen minagi olnud valitsuse liige ja päris mitu nõunikku on mul olnud. Täitsa üllataval kombel ministri töökohustuste hulka kuulub ka nõunike väljavalimine. Sellest tulenevalt küsin teilt üsna lihtsa küsimuse. Te ei pea rääkima, mida te ei ole teinud, aga te saate rääkida, mida te olete teinud. Kas te olete pidanud Jakko Väliga läbirääkimisi, et ta asuks teie nõunikuks? Või kas te olete teinud talle ettepaneku, et ta asuks teie nõunikuks? See on otseselt teie tööga seotud küsimus.

**17:58 Väliskaubandus- ja infotehnoloogiaminister Kert Kingo**
Tänan küsimuse eest! Ma ikka endiselt leian, et kuna ta ei ole minu nõunik ükski hetk olnud, siis me ei saa rääkida minu töövaldkonnast. Kui keegi kolmas inimene kuskil midagi kirjutab – ei saa nii, et me võtame terve Eesti riigi niimoodi ette ja hakkame arutama selle üle, mida näiteks Hanno Pevkur on välja mõelnud. Või mõtleb keegi välja, et see inimene on nüüd minu nõunik, te lekitate ise selle teema ajakirjandusse ja siis mina pean hakkama seda käsitlema, justkui ta oleks minu ametlik nõunik. Mina ei

ole temaga kohtunud. Ma ütlen kohe otse välja: mina ei ole temaga kohtunud. Väga julgelt võin seda öelda. Me ei ole kohtunud, me ei ole rääkinud sel teemal.

**17:59 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Heiki Kranich, palun!

**17:59 Heiki Kranich**
Aitäh! Lugupeetud minister! Eelmise nädala infotunnis ma küsisin teie käest võimalike korruptsioonikahtluste kohta EAS-is ja te vastasite mulle: "Prokuratuur on juhtumile oma hinnangu andnud ja leidnud, et selles tegevuses ei ole korruptsioonikoosseisu." Olete mõnevõrra ebatäpne. Prokuratuur ei ole nendele kahtlustele hinnangut andnud, prokuratuur lihtsalt ei ole algatanud menetlust. Ja ainukene, kes võiks prokuratuuri innustada, olete paraku teie. Prokuratuuri probleem on nimelt see, et talle esitatud andmed ei ole piisavad selleks, et menetlust alustada. Kuna ma nüüd olen teile selgitanud, mis on vahe prokuratuuri hinnangul ja sellel, et prokuratuur andmete ebapiisavuse tõttu ei ole saanud menetlust alustada, siis ma kordan oma küsimust. Kas teil on kavas läbi viia mingisuguseid sisejuurdlusi või auditeid selleks, et teie kui varem väga karmi sõnaga korruptsiooni hukka mõistnud inimene saaksite prokuratuuri selles aidata ja olla kindel, et EAS-is tõepoolest korruptsioonijuhtumeid ei ole?

**18:00 Väliskaubandus- ja infotehnoloogiaminister Kert Kingo**
Aitäh! Meil vist on erinev informatsioon prokuratuuri seisukoha kohta. Minul on informatsioon, et prokuratuur on nende andmete kohta öelnud, et antud tegevuses kuritöökoosseisu ei ole. Minule on selline informatsioon edastatud. Ja üldjuhul kehtib riigis selline seadus, et kui, ütleme, kriminaalasjade eeluurimise üle järelevalvet teostav asutus ütleb, et kuritöökoosseisu ei ole, siis seda aktsepteeritakse, meeldib see või mitte. Nii see lihtsalt on. See on täpselt samamoodi siis, kui tuleb kohtuotsus. Ja minu teada on, nii palju kui minul infot on, käidud mitte ainult ringkonnaprokuratuuris, vaid ka riigiprokuratuuris selle teemaga. Seal on samamoodi leitud, et ei ole koosseisu. Ma olen tuginenud nendele andmetele. Nii palju ainult täpsustan: fakt on see, et nad on juhtumist teadlikud ja nemad ei ole menetlust alustanud. Ma olen nagu näinud dokumente, et nad ei ole põhjusega seda alustanud.

**18:01 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Urmas Kruuse, palun!

**18:01 Urmas Kruuse**
Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Teie e-hääletuse töörühm on välja toonud mitukümmend murekohta, mis nad justkui on avastanud ja millele peaks nagu lahenduse leidma. Üks asi, mis silma hakkas, oli see, et te muretsete selle pärast, et te ei tea, et kui inimene ID-kaardiga hääletab, siis kas hääletab tema või hääletab keegi teine. Ma toon siia paralleeli, et iga päev tehakse sadu tuhandeid pangaülekandeid, kus kasutatakse ID-kaarti. Kas see mure on samaväärne? Kas need pangaülekanded, mis tehakse, vajaksid samamoodi kontrolli või te ikkagi usaldate inimest, kelle käsutuses on see nn audentimisdokument?

**18:02 Väliskaubandus- ja infotehnoloogiaminister Kert Kingo**
Ma täpsustaksin seda n-ö topeltaudentimise probleemi. Ma olen oma tööelu jooksul kokku puutunud tankistide teemaga ja kindlasti ei ole see ka teie jaoks täiesti võõras. On ju ettevõtlus ja on tankistid. Tegevus käib niimoodi, et isiku käes on dokumendid, ID-kaardid – erinevate inimeste omad –, ta juhib mingit ettevõtet, tekitab riigivõla ja siis jätab selle asja niisama ja alustab uut. See on väga pikaajaline probleem. See on ka kriminaalkuritegude valdkonnas olnud suur probleem ja seda just nimelt seetõttu, et ongi fakt, et mingit ID-kaarti kasutab isik, kelle nimele see ei ole väljastatud. Ja sama peaks olema ka e-hääletuse puhul. Siin peab leidma mingi lahenduse, et me saaks olla kindlad, et see, kelle nimel on sisse logitud, see ka hääletab. Siin on erinevaid võimalusi, täpselt nagu on panka sisse logides ja pangamakseid tehes näiteks eelnevalt vaja sisestada oma lepingukood või tuleb telefoni mingi kood, mis tuleb sisestada. Samasugune lahendus tuleb arvatavasti mõelda ka e-hääletuse puhul autentimiseks.

**18:03 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Signe Riisalo, palun!

**18:03 Signe Riisalo**
Aitäh, hea juhataja! Proua minister! Tõe huvides või selguse huvides ma tulen ikkagi Jakko Väli teema juurde korraks tagasi. Kas teie ametnikud on teinud mis tahes personalitoiminguid, sealhulgas vestlusi või telefonikõnesid Jakko Väliga?

**18:04 Väliskaubandus- ja infotehnoloogiaminister Kert Kingo**
Minule teadaolevalt ei ole vestlusi olnud. Ei oska kommenteerida, aga nii palju, kui mina tean, ei ole.

**18:04 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Ivari Padar.

**18:04 Ivari Padar**
Aitäh! Lugupeetud proua minister! Me sel nädalal hakkame ka eelarvet arutama ja digitaliseerimisega seoses oli siin juttu ka lairiba jaotusvõrgu väljaehitamisest. Me näeme, et varem planeeritud 10 miljoni asemel on järgmiseks aastaks planeeritud 4,1 miljonit eurot. Miks see nii on? Miks on lairiba jaotusvõrgu väljaehitamine nii suure kärpe osaliseks saanud?

**18:05 Väliskaubandus- ja infotehnoloogiaminister Kert Kingo**
See 4,1 miljonit ei ole kogu raha. 20 miljonit eurot läheb lairibavõrgu väljaehitamiseks tegelikult – tänavu on 20 miljonit selleks eraldatud. See 4,1 miljonit oli minu mäletamist mööda ettevalmistuseks, aga 20 miljonit on kindlasti lairibavõrgu viimase miili väljaehitamiseks.

**18:05 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Vilja Toomast, palun!

**18:05 Vilja Toomast**
Proua minister! Kõik, mida te siin meile räägite selle Jakko Väli kohta, on natuke väheusutav. Kas te tahate meile kinnitada, et Jakko Väli mõtles ise välja, et temast saab teie nõunik, ja läks sellega meediasse? Miks ta ei öelnud näiteks, et ta saab näiteks minister Järviku nõunikuks? Miks ta pidi seda valetama? Öelge meile üks hea põhjus!

**18:05 Väliskaubandus- ja infotehnoloogiaminister Kert Kingo**
Absurd, et te küsite minu käest teise inimese mõtete kohta! See on küll asi, mida te peaksite tema käest küsima. Te olete tema endine erakonnakaaslane ja teil on hea tema käest küsida. Tuletan meelde, et mina olen Tartu elanik ja ma ei ole Keskerakonna liige. Ja Jakko Väli pole EKRE liige olnud. Nii et mõelge natuke, kui reaalne meie kokkupuutepunkt on. Aga ma soovitan neid küsimusi küsida tema käest, mina ei saa tema eest vastata. Jah, see on tema seisukoht, mina ei saa tema eest vastata.

**18:06 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Hele Everaus, palun!

**18:06 Hele Everaus**
Aitäh, härra eesistuja! Austatud proua minister! Küsin ikkagi sellesama nõuniku kohta. Kas teil endal ei ole tekkinud küsimust, kuidas niimoodi juhuslikult keegi pretendeerib teie nõuniku kohale ja teatab sellest ka ajakirjanduses? Kas te olete nüüd valmis härra vastu seadusandlikke meetmeid rakendama? Ta ju väga olulisel määral kahjustab teie mainet praegu. See on väga tõsine eetiline probleem, kui teie siin ei räägi praegu seda, mis on toimunud, või vastupidi, see nn nõunikukandidaat on teid väga olulisel määral kahjustanud.

**18:07 Väliskaubandus- ja infotehnoloogiaminister Kert Kingo**

Esiteks, õnneks te oma küsimuse lõpus täpsustasite, et tegu on olnud nõunikukandidaadiga. Ma lisaksin juurde sõna "võimalik". Rõhutan endiselt, et ta ei ole ühtegi sekundit töötanud minu nõunikuna, ta ei ole olnud minu nõunik. Seetõttu on väga meelevaldne panna meid ühte rakendisse kokku ja käsitleda seda teemat, justkui meie tandem oleks olemas ja mina peaksin vastutama tema eest ja tema peaks vastutama minu eest. See on täiesti meelevaldne.

**18:08 Esimees Henn Põlluaas**
Tundub, et ministrile rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu! Järgmisena saab arupärijate esindajana sõna Jevgeni Ossinovski. Viis pluss kolm minutit, sellega avame läbirääkimised. Palun!

**18:08 Jevgeni Ossinovski**
Austatud kolleegid! Lugu on muidugi suhteliselt paha. Täna on juba teist korda ilmnenud, et minister ei saa päris täpselt aru oma rollist, kui ta parlamendi ees seisab. Parlamendi ees olijatele Riigikogu liikmed esitavad küsimusi ja ministrid vastavad nendele küsimustele. Kui sellises rollis ei taheta olla, siis on täiesti vaba võimalus ametist lahkuda. Olles Vabariigi Valitsuse liikmena töötanud, ma tean, et jah, alati ei ole tore küsimustele vastata, eriti siis, kui need ei ole meeldivad. Aga seda tuleb teha. Kui ei taha teha, võib ära minna.
See väide, et kuna tegemist on poliitilise nõunikuga, siis see justkui ei ole avalik asi, on päris hull. Minister kvalifitseeris seda niimoodi, et kui inimene ei ole päevagi tema alluvuses töötanud, siis tegu ei ole avaliku huviga. No see natukene kõlab samamoodi, kui mõni kurjategija prooviks kohtus rääkida, et ma ju ei löönud teda maha, ma ainult proovisin, aga lõin mööda. Jah, aga ka katse on kuriteona käsitatav. Siin ei ole küll tegemist kuriteokoosseisuga, küll aga kindlasti aruandekohustusega. Aga eks see laiemalt näitab seda, millisena valitsuse liige mõistab oma positsiooni ja oma asendit põhiseaduslikus ruumis.
Eelmisel korral jäi minister hätta silmaringi puudutavates küsimustes. Näiteks rääkis ta, et WTO ühing detsembriks lakkab töötamast. Täna oli üllatav näha, et ka fakte, konkreetseid otsuseid puudutavates küsimustes ei ole võimalik vastuseid saada. Või siis saab vastused, mis on faktiliselt väärad.
Kortermajade soojustamine – ma tegin endale asja selgeks. Rahandusministeeriumi informatsioon koos riigieelarve eelnõuga ja KredExi informatsiooniga. 2018. aasta kevadel otsustas valitsus, mille liikmed ka sotsiaaldemokraadid olid, lisada kortermajade soojustamisse üle 100 miljoni nelja aasta peale, kuna varasemad vahendid said otsa. See on must valgel eelmises RES-is kirjas, seda võib vaadata: see on riigi eelarvestrateegia 2019–2022 lehekülg 54, kui tahate täpset viidet. 122 miljonit eurot. Aasta hiljem vastu võetud RES-is 2020–2023, mis sellel kevadel uue valitsuse ajal vastu võeti, on leheküljel 90 kortermajade soojustamiseks 7,5 miljonit neljaks aastaks. 7,5 miljonit! Küsisin järele, kuidas see aastate vahel jaguneb. Jaguneb nii, et 2020. aastal 5,6 miljonit, 2021. aastal 1,9 miljonit ja edasi baranka. Riigieelarve 2020, seletuskirja lehekülg 225: kortermajadele on eraldatud 12,7 miljonit. Aga kui küsida, mis seal sees on, siis selgub, et 7,1 miljonit on $CO_2$ kvoodi rahadest pilootprojektiks, mida veel ei ole, ja sellekssamaks kortermajade soojustamiseks on needsamad 5,6 miljonit järgmiseks aastaks, mis olid kevadises RES-is. Eelmise aasta RES-iga võrreldes üle 100 miljoni on sellest meetmest ära võetud.
Ja nüüd me mõtleme konteksti. Kliimaneutraalsuse eesmärk tegelikult on ju seesama. Analüüs näitab, et see on kõige mõistlikum ja kiirem viis sinna liikuda, arvestades meie hoonete tänast seisukorda. See otsus, mis on langetatud, pole mitte ainult halb, sellele lisaks minister vist isegi ei tea, et selline otsus on langetatud. Või kui teab, siis teadlikult varjab seda meie eest. Ja ma ei tea, kumb nendest hullem on.
Ja samamoodi on tegelikult ka õige mitme teise täiesti faktilise küsimusega, mis puudutavad sellesama ministri haldusala. Nii et ei tea, võib-olla oli isegi meel rõõmsam, kui ta siin meie ees ei käinud. Aitäh!

**18:13 Esimees Henn Põlluaas**
Aitäh! Rohkem sõnavõtusoove ei ole. Kas minister soovib täiendavalt veel midagi öelda? Ei soovi. Selle arupärimise käsitlemine on lõppenud.

---

## **5.** 18:13 Maareformi seaduse ja maareformi käigus kasutusvaldusesse antud maa omandamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (87 SE) esimene lugemine

**18:13 Esimees Henn Põlluaas**
Ja läheme edasi: maaelukomisjoni algatatud maareformi seaduse ja maareformi käigus kasutusvaldusesse antud maa omandamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 87 esimene lugemine. Ettekandja on maaelukomisjoni esimees Tarmo Tamm. Palun!

**18:13 Tarmo Tamm**
Lugupeetud Riigikogu esimees! Head Riigikogu liikmed! Tänast päeva on hea lõpetada väga hea seaduseelnõuga: see on maareformi seaduse ja maareformi käigus kasutusvaldusesse antud maa omandamise seaduse muutmise seaduse eelnõu. Selle § 1 on "Maareformi seaduse muutmine". Maareformi seaduse § $34^1$ täiendatakse lõikega $6^2$ järgmises sõnastuses: "Füüsilisest isikust kasutusvaldaja võib kasutusvaldusesse antud maad anda allrendile iseenda, abikaasa või sugulase põllumajandusliku tootmisega tegelevale äriühingule." Edasi, § 2 "Maareformi käigus kasutusvaldusesse antud maa omandamise seaduse muutmine". Selles on kirjas, et maareformi käigus kasutusvaldusesse antud maa omandamise seaduse § 4 lõike 1 punkti 3 lisatakse pärast sõna "kasutusse" tekstiosa", välja arvatud maareformi seaduse § $34^1$ lõikes $6^2$ sätestatud juhul;". Seletusena võib lisada, et selleks, et füüsilisest isikust väiketootjad saaksid võimaluse anda kasutusvalduses lepingutega hõlmatud maad enda, abikaasa või sugulase põllumajandusliku tootmisega tegeleva äriühingu kasutusse, on vaja kehtestada erand, mille kohaselt on võimalik kasutusvaldusesse antud maad anda allrendile iseenda, abikaasa või sugulase äriühingule. Ka õiguskantsler on oma 10. septembri 2019. aasta märgukirjaga juhtinud maaelukomisjoni tähelepanu maareformiga seotud seaduste mõju kohta väiketootjatele. Tulenevalt õiguskantsleri märgukirjast saigi algatatud see seaduseelnõu ja täna on siis esimene lugemine siin saalis. Aitäh!

**18:15 Esimees Henn Põlluaas**
Ettekandjale on ka küsimusi. Urve Tiidus, palun!

**18:15 Urve Tiidus**
Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Minul tekkis selline lihtne küsimus, mis puudutab füüsilise isiku kasutusvaldusesse antud maa allrendile andmist iseenda, abikaasa või sugulase äriühingule. Kas te defineeriksite selle sugulase siin eelnõus? Sugulus on ju väga lai mõiste.

**18:16 Tarmo Tamm**
Aitäh, Urve, väga hea küsimuste eest! Suguluse mõiste definitsioon tuleneb seadusest. Ja kui ma nüüd hakkaksin seda siin tuletama ja Riigikogu puldist ette lugema, siis ma kindlasti võiksin eksida. Ma ei ole valmis seda tegema. Aga suguluse mõiste tuleneb seadusest. Ent kui me nüüd seaduseelnõu juurde tagasi tuleme, siis selle põhjus oli see, et seni võis seda maad allrendile anda ainult FIE-dele. Lubatud oli ainult üks ettevõtluse vorm. Nüüd seda võimalust laiendatakse kõikidele äriühingutele. See kitsendas seda võimalust. Kui laps alustas ettevõtlusega, siis tal oli ainuke võimalus saada seda maad allrendile, kui ta oli FIE. Et seda vältida, laieneb see regulatsioon kõigile. Sugulase mõiste aga tuleneb seadusest.

**18:17 Esimees Henn Põlluaas**
Tundub, et rohkem küsimusi ei ole. Aitäh ettekandjale! Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 87 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõppenud. Määran muudatusettepanekute esitamise tähtajaks k.a 4. novembri kell 17.15. Aitäh!

---

## **6.** 18:17 Vaba mikrofon

**18:18 Esimees Henn Põlluaas**
Nüüd on soovijatel peale haamrilööki võimalus registreeruda sõnavõtuks vabas mikrofonis. Palun! Kuna registreerijaid ei ole, siis on tänane istung lõppenud. Aitäh!

Istungi lõpp kell 18.18.